



**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SPORA YÖNELİK  
TUTUMLARI VE ÖZYETERLİLİK DÜZEYLERİ  
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

**İbrahim KAZANOĞLU**

**Yüksek Lisans Tezi  
Spor Yönetimi Anabilim Dalı  
Doç. Dr. Yunus ÖZTAŞYONAR  
2019**

**(Her Hakkı Saklıdır)**

**T.C.**  
**ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ**  
**KIŞ SPORLARI ve SPOR BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**  
**SPOR YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

**İbrahim KAZANOĞLU**

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SPORA YÖNELİK TUTUMLARI**  
**VE ÖZYETERLİLİK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ**  
**İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TEZ DANIŞMANI**  
**Doç. Dr. Yunus ÖZTAŞYONAR**

**ERZURUM – 2019**



**T.C.**  
**ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ**  
**KIŞ SPORLARI VE SPOR BİLİMLERİ**  
**ENSTİTÜSÜ**  
**TEZ BEYAN FORMU**

17/07/2019

**KIŞ SPORLARI VE SPOR BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE**

**BİLDİRİM**

*Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının ilgili maddelerine* göre hazırlamış olduğum "**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SPORA YÖNELİK TUTUMLARI VE ÖZYETERLİLİK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**" adlı tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

*Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Uygulama Esaslarının* ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim\* .

Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Tezimin/Raporumun makale için **altı ay**, patent için **iki yıl** süreyle erişiminin ertelenmesini istiyorum.

17.07.2019

  
İbrahim KAZANOĞLU

\* **LİSANSÜSTÜ TEZLERİN ELEKTRONİK ORTAMDA TOPLANMASI, DÜZENLENMESİ VE ERİŞİME AÇILMASINA İLİŞKİN YÖNERGE**

.....

**ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**

**Çeşitli ve Son Hükümler**

**Lisansüstü tezlerin erişime açılmasının ertelenmesi MADDE 6– (1)** Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

**(2)** Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

**Gizlilik dereceli tezler MADDE 7– (1)** Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

**(2)** Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.



T.C.  
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ  
KİŞİ SPORLARI VE SPOR BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ  
SPOR YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SPORA YÖNELİK TUTUMLARI VE ÖZ  
YETERLİLİK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN  
İNCELENMESİ**

**İbrahim KAZANOĞLU**

**Tez Savunma Tarihi** : 17/07/2019

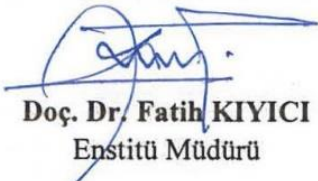
**Tez Danışmanı** : Doç. Dr. Yunus ÖZTAŞYONAR

**Jüri Üyesi** : Doç. Dr. Emre BELLİ

**Jüri Üyesi** : Doç. Dr. Hamdi Alper GÜNGÖRMÜŞ

**Onay**

Bu çalışma yukarıdaki jüri tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

  
**Doç. Dr. Fatih KIYICI**  
Enstitü Müdürü

**Yüksek Lisans Tezi**  
**ERZURUM - 2019**

**İÇİNDEKİLER**

<b>ÖZET</b> .....	<b>III</b>
<b>ABSTRACT</b> .....	<b>IV</b>
<b>KISALTMALAR DİZİNİ</b> .....	<b>V</b>
<b>TABLolar DİZİNİ</b> .....	<b>VI</b>
<b>ÖNSÖZ</b> .....	<b>VII</b>
<b>GİRİŞ</b> .....	<b>1</b>
<b>I. PROBLEM CÜMLESİ</b> .....	<b>1</b>
A. Alt Problemler .....	1
B. Araştırmanın Amacı .....	2
C. Varsayımlar .....	2
D. Sınırlılıklar .....	2
E. Tanımlar.....	3

**BİRİNCİ BÖLÜM  
GENEL BİLGİLER**

<b>1.1. SPOR KAVRAMI</b> .....	<b>4</b>
1.1.1. Sporun Tarihsel Gelişimi .....	5
1.1.2. Sporun Faydaları .....	6
1.1.3. Bireysel Sporlar.....	9
1.1.4. Takım Sporları .....	9
<b>1.2. TUTUM KAVRAMI</b> .....	<b>10</b>
1.2.1. Tutumu Oluşturan Öğeler .....	11
1.2.1.1. Bilişsel öge .....	11
1.2.1.2. Duyuşsal Öge .....	11
1.2.1.3. Davranışsal öge .....	12
1.2.2. Tutumun Özellikleri .....	12
<b>1.3. ÖZYETERLİLİK KAVRAMI</b> .....	<b>13</b>
1.3.1. Özyeterliliği Harekete Geçiren Süreçler .....	14
1.3.1.1. Bilişsel Süreç.....	14
1.3.1.2. Motivasyonel Süreç.....	15
1.3.1.3. Duygusal Süreçler .....	15

## II

1.3.1.4. Seçim Süreci .....	15
1.3.2. Özyeterliliğin Önemi.....	16

### İKİNCİ BÖLÜM

#### YÖNTEM ve BULGULAR

<b>2.1. ARAŞTIRMA MODELİ .....</b>	<b>18</b>
<b>2.2. EVREN ve ÖRNEKLEM .....</b>	<b>18</b>
<b>2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....</b>	<b>18</b>
2.3.1. Spora Yönelik Tutum Ölçeği .....	18
2.3.2. Genel Özyeterlilik Ölçeği .....	19
<b>2.4. VERİLERİN ANALİZİ .....</b>	<b>19</b>
<b>2.5. BULGULAR .....</b>	<b>20</b>
<b>TARTIŞMA ve SONUÇ .....</b>	<b>27</b>
<b>ÖNERİLER .....</b>	<b>33</b>
<b>KAYNAKÇA .....</b>	<b>35</b>
<b>EKLER.....</b>	<b>45</b>
EK-1- KİŞİSEL BİLGİ FORMU .....	45
EK-2- SPORA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ .....	46
EK-3- GENEL ÖZYETERLİLİK ÖLÇEĞİ .....	47
EK-4. MEB İZİN YAZISI .....	48
<b>ÖZGEÇMİŞ.....</b>	<b>50</b>

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

LİSE ÖĞRENCİLERİNİN SPORA YÖNELİK TUTUMLARI VE  
ÖZYETERLİLİK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

İbrahim KAZANOĞLU

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Yunus ÖZTAŞYONAR

2019, 50 Sayfa

Jüri: Doç. Dr. Yunus ÖZTAŞYONAR

Doç. Dr. Emre BELLİ

Doç. Dr. Hamdi Alper GÜNGÖRMÜŞ

Bu araştırmanın amacı Artvin ilinde lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin spora yönelik tutumları ve özyeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Araştırma verileri 2018-2019 eğitim - öğretim yılında Artvin il merkezinde bulunan Artvin Fen Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören 243 erkek, 257 kadın olmak üzere toplam 500 öğrenciden elde edilmiştir.

Araştırmada veri toplama aracı olarak Şentürk (2012) tarafından oluşturulan “Spora Yönelik Tutum Ölçeği” ile Jerusalem ve Schwarzer tarafından 1981 yılında geliştirilmiş, Türkçeye çevirisi Yeşilay (1996) tarafından yapılmış “Genel Öz Yeterlilik Ölçeği” kullanılmıştır.

Öğrencilerin demografik özelliklerin belirlenmesinde de “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Tutum ve özyeterlilik arasındaki ilişkinin test edilmesinde Pearson Correlation Testi, iki grup karşılaştırmalarında Mann Whitney U testi, bağımsız ikiden fazla grubun karşılaştırılmasında ise Kruskal Wallis testi kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda tutum ve özyeterlilik arasında 0,01 düzeyinde 0,277 oranında pozitif yönlü düşük bir ilişki olduğu görülmüştür.

Sınıf ve bölüm değişkeni ile tutum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı ( $p>,05$ ), sınıf değişkeni ile özyeterlilik arasında anlamlı farklılık olduğu ( $p<,05$ ), bölüm değişkeni ile özyeterlilik arasında ise anlamlı farklılık olmadığı ( $p>,05$ ) görülmüştür.

Okul türü, cinsiyet, okul takımı ve lisanslı sporcu değişkeni ile tutum arasında anlamlı farklılık olduğu ( $p<,05$ ), okul türü ve cinsiyet değişkeni ile özyeterlilik arasında anlamlı farklılık olmadığı ( $p>,05$ ), okul takımı ve lisanslı sporcu değişkeni ile özyeterlilik arasında ise anlamlı farklılık olduğu ( $p<,05$ ) görülmüştür.

**Anahtar Kelimeler:** Spor, tutum, öz yeterlilik

ABSTRACT

MASTER THESIS

THE RELATIONSHIP BETWEEN HIGH SCHOOL STUDENTS' ATTITUDES  
TOWARDS SPORTS AND SELF – EFFICACY LEVELS

İbrahim KAZANOĞLU

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Yunus ÖZTAŞYONAR

2019, 50 Pages

Jury: Assoc. Prof. Dr. Yunus ÖZTAŞYONAR

Assoc. Prof. Dr. Emre BELLİ

Assoc. Prof. Dr. Hamdi Alper GÜNGÖRMÜŞ

The aim of this study is to investigate the relationship between high school students' attitudes towards sports and self-efficacy levels in Artvin province.

Research data shows that students who are receiving education in Artvin science High School and Anatolian Imam Hatip High School in 2018-2019 make up 243 boys and 257 girls that totals to 500.

In the research, "Attitude Scale Towards Sport" which was developed by Şentürk (2012) and "General Self – Efficacy Scale" which was developed by Jerusalem and Schwarzer in 1981 and translated into Turkish by Yeşilay (1996) were used as data collection tool.

For determining the students' demographic traits, a source named "Personal Information Form" was used.

"Pearson Correlation Test" for testing the relations between behaviour and self – sufficiency "Mann Whitney U Test" for comparison between two groups and "Kruskall Wallis Test" for comparison of more than two groups were used.

As a result of the research, it was seen that there was a positive low correlation between attitude and self – efficacy at the level of 0,01 at 0,277.

There isn't a statistically meaningful difference between "Class and section variant and behaviour" ( $p>0.05$ ), there is a meaningful difference between class variety and self – sufficiency ( $p<0.05$ ), there isn't a meaningful between section variety and self – sufficiency ( $p>0.05$ ).

There is a meaningful difference between "school type, gender, school team, licenced sports variables and behaviour" ( $p<0.05$ ). There isn't a meaningful difference between school type and gender variables ( $p>0.05$ ) and there is a meaningful difference between "school team and licenced sports variable" and self – sufficiency ( $p<0.05$ ).

**Keywords:** Sports, attitude, self – sufficiency.



**KISALTMALAR DİZİNİ**

<b>A. İ.H.L</b>	: Anadolu İmam Hatip Lisesi
<b>ARK.</b>	: Arkadaşları
<b>BESYO</b>	: Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu
<b>KW</b>	: Kruskal Wallis
<b>S.O.</b>	: Sıra Ortalaması
<b>S.T.</b>	: Sıra Toplamı
<b>SD</b>	: Serbestlik dereceleri
<b>SPSS</b>	: Statistical Packet for The Social Science
<b>STD.</b>	: Standart
<b>SYTÖ</b>	: Spora Yönelik tutum Ölçeği
<b>VD.</b>	: ve Diğerleri

## TABLOLAR DİZİNİ

<b>Tablo 1.</b> Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Tablosu .....	20
<b>Tablo 2.</b> Tutum ve Özyeterlilik Ölçeği, Cinsiyet, Sınıf, Okul Türü, Bölüm, Okul Takımında Yer Alma ve Lisanslı Sporcu Değişkenlerinin Kolmogorov-Smirnova Testi Sonuçları. ....	21
<b>Tablo 3.</b> Tutum İle Özyeterlilik Puanlarının Sınıflara Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	21
<b>Tablo 4.</b> Tutum İle Özyeterlilik Puanlarının Bölüme Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları.....	22
<b>Tablo 5.</b> Tutum Ölçeği Puanlarının Bölüm Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek İçin Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	23
<b>Tablo 6.</b> Tutum İle Özyeterlilik Puanlarının Okul Türüne Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney U- Testi Sonuçları. ....	24
<b>Tablo 7.</b> Tutum İle Özyeterlilik Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney U- Testi Sonuçları.....	24
<b>Tablo 8.</b> Tutum İle Özyeterlilik Puanlarının Okul Takımlarında Yer Alma Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları .....	25
<b>Tablo 9.</b> Tutum İle Özyeterlilik Puanlarının Lisanslı Sporcu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları .....	26
<b>Tablo 10.</b> Lise Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları ve Özyeterlilik Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Tablosu.....	26

**ÖNSÖZ**

Bu araştırmayı yaparken her koşulda katkısını ve teşvikini esirgemeyen danışmanım Sayın Doç. Dr. Yunus ÖZTAŞYONAR'a, çalışma sürecinde istatistiksel analizde katkı sağlayan Sayın Erkan PİLCİOğLU'na, anketlerin uygulanmasında bana yardımcı olan Gültekin GÖKOğLU ve Artvin Fen Lisesi öğrencilerine, desteğini her zaman arkamda hissettiğim aileme çok teşekkür ederim.

**Erzurum – 2019**

**İbrahim KAZANOğLU**



## GİRİŞ

Spor, insanların en eski tarihlerden itibaren doğayla mücadelesi sırasında sahip olduğu temel hareketleri, geliştirdiği yetenekleri, kendini çevreden koruma becerisini, boş zamanlarda bireysel veya grup olarak, barış içinde, oyun formatına benzeterek, yapılan işin amacının dışına çıkarak teknik, fiziksel, mücadeleci ve toplumsal bir süreçtir. Sporun kendine özgü kural ve değerlerinin olması sosyal bir yapı olduğunu ortaya koymaktadır. Spor kendiliğinden değil toplumdaki bireyler arasındaki ilişkiler sonucunda ortaya çıkarak değişim oluşturmuştur. Gelişimle beraber günümüzde sanayi toplumlarında iş bölümü ve uzlaşmanın etkisiyle sportif düzeydeki faaliyetlerin türleri de artmakta birlikte geniş ve karmaşık bir endüstri alanı ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle spor olgusu tüketim açısından hayatımızın önemli bir alanına sahiptir (Fişek, 1998).

Tutumlar öğrenmeyle kazanılan duygularla mücadele etme ve duyguları kontrol etme ile alakalı olup kişinin davranışlarını etkilemede önemli bir göreve sahiptir. Değerler ve inanç sistemine bağlı olarak meydana gelmekte ve olumlu veya olumsuz olması öğrenme sürecini etkilemekte ve kişinin geleceğine yön vermektedir (Bozdoğan ve Yalçın, 2005 ).

Özyeterlilik, kişiye nelere sahip olduğunu bilme, kendi potansiyelini ve isteklerini anlama, bunlara ulaşmak için ise yapabileceklerini, kabiliyet ve becerilerini ayırt etme fırsatı vermekte, bu özellikleri ile kişiyi diğer insanlardan ayırmaktadır. Kişi ilk önce kendisini, sonra ise öz yeterlik bilinci ile diğer insanları iyi koordine edebilmekte, doğru hedefler belirleyebilmekte, hedeflere ulaşmak için kendisine uygun olan, yetenek ve imkânları doğrultusunda, akılcı planlamalar yapabilmektedir (McCormick, 2002).

### I. PROBLEM CÜMLESİ

Lise Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları ve Özyeterlilik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.

#### A. Alt Problemler

Cinsiyet değişkenine göre lise öğrencilerinin spora yönelik tutumları ve özyeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.

Sınıf değişkenine göre lise öğrencilerinin spora yönelik tutumları ve özyeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.

Okul türü değişkenine göre lise öğrencilerinin spora yönelik tutumları ve özyeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.

Bölüm değişkenine göre lise öğrencilerinin spora yönelik tutumları ve özyeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.

Okul takımlarında yer alma değişkenine göre lise öğrencilerinin spora yönelik tutumları ve özyeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.

Lisanslı sporcu değişkenine göre lise öğrencilerinin spora yönelik tutumları ve özyeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi.

## **B. Araştırmanın Amacı**

Bu araştırmada ki amaç lise öğrencilerinin spora yönelik tutumları ve özyeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Ayrıca tutum ve özyeterliliğin; sınıf, cinsiyet, okul türü, bölüm, lisanslı sporcu olma durumu ve okul takımlarında yer alma değişkenlerine göre incelenmesi amaçlanmıştır.

## **C. Varsayımlar**

1. Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan ölçeklerin, öğrencilerin spora yönelik tutumları ve öz-yeterlilik düzeylerini ölçebildiği kabul edilmektedir.
2. Öğrencilerin ölçeklere verdikleri cevaplar doğru kabul edilmiştir.

## **D. Sınırlılıklar**

1. Araştırma verileri, Artvin il merkezinde bulunan Fen Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesinde okuyan 257 kız ve 243 erkek öğrencilerden elde edilen görüşlere dayanmaktadır.
2. Tutum ölçeği 25 madde, öz yeterlilik ölçeği 10 madde ile sınırlıdır.
3. Araştırmaya katılan öğrencilerin isimleri gizli tutulmuştur.

## E. Tanımlar

**Spor:** “Spor, hem yarışma, zevk, sağlık, estetik, eğlence, oyun, reklam, propaganda, meslek, bilim, boş zamanları değerlendirme aracı, hem de kişi ve toplumlararası ilişkileri düzenleyen bir olgudur” (Voigt, 1998).

**Özyeterlilik:** “Kişilerin belirlenmiş performansı ortaya koymak için gereken faaliyetleri düzenleyip uygulayabilme kapasiteleri üzerine yargılarıdır” (Linnenrink ve Pintrich, 2003)

**Tutum:** Bir kişiye, olaya veya eşyaya karşı belli bir tarzda tepki göstermeye hazır olma, bir nesne ya da kavrama ilişkin, karşısında ya da onun yanında yer alma olarak tanımlanmıştır (Holoğlu, 2006).



## BİRİNCİ BÖLÜM

### GENEL BİLGİLER

#### 1.1. SPOR KAVRAMI

Spor, farklı anlamlar içeren çok yönlü bir olgudur. Spor yapan bir kişinin amacı boş zamanını güzel vakit geçirerek değerlendirme, sağlığını koruma, maddi kazanç sağlama ve sosyal çevre edinme gibi çeşitli anlamlar içermektedir (İkizler, 2000).

Mengütay'a (1997) göre ise spor, "Tek ya da grup olarak yapılan, kendine özgü kuralları olan, genel olarak yarışmaya dayalı fiziksel ve zihinsel becerilerinin gelişimini sağlayan, eğitici ve eğlendirici faaliyetlerdir."

Başka bir tanıma göre ise spor, "Kişinin beden ve ruhen sağlığının geliştirilmesi, belli kurallar çerçevesinde rekabete dayalı, mücadele etme, heyecan duyma, yarışma, galip gelme ve başarı gücünün gerçek anlamda artırılması ve bireysel açıdan en yüksek seviyeye çıkarılması için ortaya konan çabadır" (Aracı, 1999).

Spor sadece sağlık için değil, sosyal, bilişsel ve kişilik gelişimi için önemlidir (Mengütay,2006).

Spor, insan kavramını oluşturan ve insanın fiziksel, zihinsel ve ruhsal niteliklerinin bulunduğu yaşının ve kapasitesinin gerektirdiği verim gücüne ulaştırabilmesi için rekabete dayanmayan gerçekleştirdiği faaliyetlerinin tamamıdır. Spor yapanlar açısından yarışmayı kazanmaya yönelik, fiziksel, zihinsel ve teknik bir çaba, seyredenler açısından heyecan ve estetik duygusu kazandıran bir süreç, genel olarak ise anatomi, fizyoloji ve psikoloji gibi bilim dallarının yardımı ile gelişen ve devam ettirilen bir bilimsel olgudur (İnal, 2000).

Erkal'a (1982 ) göre spor, toplumsal ilişkilerin düzenlenmesine yarar sağlayan sosyal bir olgu olmasının yanı sıra, birlikte yarışma, sağlık, oyun, eğlence gibi birçok faaliyetin gerçekleşmesine yarar sağlayan bir olgudur.

Spor toplumsal, kültürel ve ekonomik olarak gelişmenin öncelikli ögesi olan insanın ruh ve beden sağlığını geliştiren etkinliklerden birisini oluştururken, öte yandan evrensel olarak önemli bir eğitim ve toplumsallaşma aracı olarak kabul edilmektedir.

Sporun toplumda her yaştaki insanın hayatına girmesi ve bir yaşam biçimi haline gelmesi büyük oranda insanların gençlik zamanlarında yaşamlarında spor imkânlarına kavuşmuş olmasına bağlıdır. Bu nedenle yerleşim alanlarıyla iç içe girmiş, doğru planlanmış spor alanlarına ve gerekli altyapıya ihtiyaç vardır (Aydemir, 2014).

### 1.1.1. Sporun Tarihsel Gelişimi

İlk insanların yaşamlarını devam ettirmek amacıyla beslenme, kendini koruma, barınma ve giyinme gibi temel gereksinimler amacıyla yaptığı faaliyetler beden kültürü olarak kabul edilmese de, bir başlangıç olarak kabul edilebilir (Erkal,1982).

Spor, kültürel öğelerin bir parçasıdır. Kişiler beden hareketlerinin planlı bir şekilde yaşamlarına, bazen de yarışma amacıyla yapılan faaliyetlerdir (Afyon, 1997).

Tarihteki ilk insanlar sporun ortaya çıkışı ve gelişimi olarak kabul edilen kendisini hayvanlardan koruma, barınma ve yaşamsal fonksiyonlarını devam ettirmek için insanların doğayla savaşması ile başlamıştır. Spor aletlerinden de anlaşılacağı üzere araçlı ya da araçsız kullandıkları aletlere baktığımızda savunma ve saldırı amaçlı olduğu anlaşılmaktadır (Fişek, 1998).

Türklerde de spor çalışmaları, sporun tarih sahnesine çıkmasından sonra başlamıştır. Diğer toplumlar gibi Türkler' de sporu toplumun birçok gereksinimi (psikolojik, eğlence vb.) doğrultusunda yapmaktaydılar. Spor birçok alanda araç olmuş, evlendirme törenlerinde ve birçok eğlencede cirit oyunları oynanmıştır. Savaşa hazırlık dönemlerini spor ile pekiştirmişlerdir (Mengütay, 1997).

Beden terbiyesi modern anlamda spor için, Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında üzerinde durduğu ve önemli bir konu olmuştur. Selim Sırrı Tarcan ve Rıza Tevfik, Beden terbiyesinin düşünce öncüleri ve uygulayanları açısından iki önemli kişidir. Osmanlı Devleti zamanında gündelik alışkanlıklar, yasaklar ve geleneklerden dolayı ilgi ve değer görmeyen bedensel hareketler, bu iki kişinin teşebbüsleri sayesinde ilgi görmeye çalışılır (Akın, 2004).

Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında eğitim kurumlarıyla başlayan çağdaşlaşma hareketleri, okullara giren spor da kendisini göstermektedir (Yarar, 2009).

Atatürk'ün önderliğinde Cumhuriyet ilanıyla birlikte Türk sporunda gelişmeler başlanmıştır. 1920 yılından itibaren Beden Eğitimi ve Spor Bölümleri faaliyetlere başlamıştır (Türkel, 2010).

### 1.1.2. Sporun Faydaları

Eğitim faaliyetleri kapsamında günlerinin büyük bir bölümünü okulda geçiren öğrenciler, beden eğitimi ve spor faaliyetleri sayesinde fiziksel yetenek ve becerilerini geliştirmeye yarar sağlayan faaliyetler yapmaktadırlar. Bedensel ve zihinsel beceriler ile kendilerini ifade etme, heyecanını yenme gibi kazanımlar sadece bazılarıdır (Baumann, 1994).

Spor etkinlikleri yorgunluğa karşı koyma, obezite ile mücadele etme gibi fiziksel becerileri, heyecanların denetimi, üretken bir kişilik, hayattan zevk alma, çevreyle uyumlu olma gibi ruhsal becerileri, yardımlaşma ve dayanışma, kurallar içerisinde rekabet ve sorumluluk duygusu gibi sosyal becerilerimizi geliştirmektedir (Koparan ve Öztürk 2002).

Spor, kişilerin gelişim aşamalarının temel şartları arasında yer almaktadır. Fiziksel aktivitenin özellikleri içerisinde yer alan bilişsel, duyuşsal ve ruhsal etkilerinin kişilerin gelişimlerinde önemli yararları bulunmaktadır (Gohla, 2010).

Bilinçli olarak yapılan fiziksel aktivite sonucunda kan basıncının düşmesi, kas ve kemik kütleindeki kaybın azalması, esneklik, denge ve hareket becerisinde artma, düzenli uykunun sağlanması, ideal kilonun yakalanması, kişinin sağlıklı ve uzun bir yaşam sürmesi ve kişiyi stres ve gerginlikten uzaklaştırması gibi yararlar sağlamaktadır (Zorba, 2004).

Spor yapan çalışan insanlar vücut ağırlıklarını daha rahat kontrol edebileceklerdir. Daha dinç hale gelen çalışan insanlar iş ve sosyal hayatlarında ki kırgınlık, ağrı vb. gibi şikâyetleri daha az yaşayacaklardır. İş hayatının vermiş olduğu stresle daha rahat mücadele edebileceklerdir. Fiziksel olarak dinç olan kişiler kendilerine olan güvenleri daha da yüksek olacak ve bu da meslek hayatına pozitif yansıyacaktır. Meslek hayatının vermiş olduğu yorgunluğu ve stresi daha iyi karşılayan ve bu nedenle daha başarılı olan çalışan insanların iş dışındaki sosyal faaliyetlere katılmaları da artacaktır. Bu da kişinin kendisini daha mutlu hissetmesine katkıda bulunacaktır (Gür, 2017).

Son yıllarda teknolojinin gelişme göstermesiyle beraber insan gücüne olan ihtiyacın azalmasından dolayı insanın doğasına uygun olmayan bir yaşam tarzıyla beraber iş ve sosyal ortamda ki baskı ve stres dolaşım sistemi hastalıklarına, özellikle gelişmiş ülkelerde ilk sırada yer alan ölüm nedenleri arasında yer almasındaki nedenlerden biridir. Spor insanların karşılaştığı bu riskler için aktif yaşamın getirdiği stresten uzak bir ortam yaratarak çözüm üretmekte ve kişiye kazandırdığı sağlıklı yaşam tarzıyla da koruyucu tıbbi destek sunmaktadır (Yolcu, 2012).

Kinderwelt'e (2012) göre, spor ve fiziksel aktivite her yaştaki insanın mutluluğuna kısa ve uzun zaman içerisinde bir etkiye sahip olabilecek çeşitli yararlar sunmaktadır:

1. İster ferdi ister grup halinde yapılan spor hem zevkli hem de stresi azaltma konusunda yararlıdır.
2. Spor yapan insanlar daha az açlık hissederler. Bu nedenle obezite ile ilgili daha az sorun yaşarlar.
3. Kaslar, yağ yastıklarında daha fazla enerjiye ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle spor yapan kişiler dinlenirken bile daha çok kalori harcarlar.
4. Düzenli spor yapan kişiler daha kolay kilo kontrolü yaparlar. Bu nedenle aşırı kilo almaları önlenebilir.
5. Spor aktiviteleri ile birlikte beyindeki kan dolaşımı büyük ölçüde artmakta ve insanların daha iyi düşünmelerine etki etmektedir.
6. Hareket etmeme ve fazlaca oturma sonucunda insanlar sadece aşırı kilo problemleri ile değil, bunun yanında kabızlık ile de karşılaşabilmekte. Sporla birlikte bağırsakların daha iyi çalışması da sağlanmaktadır.

Dayanıklılığa dayalı spor yapan kişilerde kronik arter, hipertansiyon ve şeker hastalıkları daha az görülür (Erkan, 1998).

Spor faaliyetleri, sosyal ilişkilerin geliştirilmesinde hem birey hem de sosyal yönden etkili olmaktadır. Spor bireyin sadece bedensel ve ruhsal açıdan gelişmesi için yapılan bir etkinlik değil, bireyin sorumluluk ve iş birliği eğilimi ile düzen sağlama yeteneğini ortaya çıkararak bireyin sosyalleşmesine katkı sağlar (Güven, 1998).

Fiziksel aktiviteler ve spor, çocukların sosyalleşmelerine ve sosyal beceri seviyelerinin artmasına, sorumluluk sahibi olmalarına, müsabakalara katılarak kazanma

ve kaybetme duygularının gelişmesine, rekabet ederek daha fazla çalışmalarına, rakibine saygı duymalarına ve empati kurmalarını sağlamaktadır (Zahner ve ark., 2013).

Toplumları olumlu yönden etkileyen sosyal faaliyetlerden spor, çağdaş insan hayatını önemli bir parçasıdır (Sevim, 2002).

Spor, sosyal hayatın ve toplumsal yapının ayrılmaz bir parçası olmuş ve süreç içerisinde değişime uğramıştır. İnsanların doğayı kontrol altına alması gibi sporda kişinin kendi vücudunu kontrol altına alma isteğinin bir sonucudur. “Ayrıca insanlar spor sayesinde bir takıma ya da bir gruba girerek yalnızlıktan kurtulur. Bir spor takımını destekleyerek o takımın başarı ya da başarısızlıklarıyla bütünleşir ve takımın başarısını kendine yansıtır. Tek başına coşkusunu gösteremeyen kişi, grup içerisinde gösterir. Spor alanlarını tedavi amacıyla bir tür hastane olarak gören psikologlar, kişilerin deşarj olmasını sağlayan spor alanları ortaya çıkmamış duyguların açığa çıkmasına yarar sağladığını ifade etmektedir” (Türkel, 2010).

İnsan ve toplum ilişkilerinin geliştirilmesinde sportif etkinlikler hem birey hem de toplumsal açıdan etkili olmaktadır. Spor, sadece kişinin bedensel ve psikolojik yönden güçlenmesi için yapılan eğitici bir faaliyet değil, kişideki sorumluluk ve iş birliği eğilimi ile düzen sağlama yeteneğini ortaya çıkararak kişinin sosyalleşmesine katkı sağlamaktadır (Güven, 1998).

Spor aktivitelerine katılan kişilerde sosyal bir kişilik oluşur. Spor sayesinde yeni arkadaşlıklar kazanma ve toplumsal kurallara uymayı öğrenen bireyler, kanunlara saygılı ve daha girişimci özelliğe sahip kimlik elde ederler (Tezcan, 1977).

Spor, kişi ve toplumlar üzerinde ruhsal açıdan etkileri vardır. Bu etkiler sevgi, hakkını savunma, paylaşma duygusu, kazanma ve kaybetmeyi kabullenme, kurallara uyma, yeni kişilerle tanışma ve zevk almadır. Zevk alma hem spor yapanlarda hem de izleyenlerde görülmektedir (Doğan, 2004).

“Spor bugünlere kadar bir ahlak ve kültür oluşturarak gelmiştir. Spor, yapan kişinin, içgüdülerinde bulunan saldırganlık, kızgınlık gibi olumsuz dürtülerin olumlu hale dönüşmesiyle, başarıma isteği ve daha ileriye gitme arzusu gibi duyguların, toplumsal ve bireysel desteğinde katkısıyla birlikte, kişilik kazanılmasında etkili bir faktördür. Yine insanın doğasında bulunan saldırganlığa karşı barışçı, boşalma imkânı sağlamakta, bu dürtünün kontrolü için uygun bir yarışma ortamı oluşmaktadır” (Şahan, 2007).

### 1.1.3. Bireysel Sporlar

İnsanlık tarihinin ilk dönemlerinde, kişinin kendini koruma amacıyla yaptığı faaliyetler, sonrasında değişim ve gelişim göstermiş ve şuan ki halini almıştır. Bireysel sporlar, kişinin gücünü arttırmasına yarar sağlamaktadır. Günümüzde ekonomik açıdan gelişmesinin nedeni olarak, kişiler iş dışı faaliyetlere yönelmekte ve bu faaliyetler kapsamında spor da kendi payını almaktadır. Bireylerin branşlaşmaya yönelmesinin nedeni olarak, sporun topluma yayılması gösterilmektedir. Bireysel spor kavramı dâhilinde, kişinin başka bireylerle bir mücadele içine girmesidir. Maddi kazancı az ve eğitim seviyesi az olan bireylerin bu faaliyetleri ile kendilerini göstermeleri ortaya çıkarken, maddi kazancı yüksek ve eğitim seviyesi yüksek olan bireylerin spor yapma amacıyla bu branşlara yöneldikleri bilinmektedir. Bireysel sporlar ile kişilerde bir takım becerilerde kazanılmaktadır (Şahan, 2007).

Savunma sporları olarak ifade edilen bazı spor branşlarında (boks, güreş, judo, tekvando) bireysel sporlar grubuna dâhil edilmiştir. Bu spor branşlarında, karşılıklı mücadele söz konusudur. Diğer taraftan, sporcuların birbirleriyle etkileşim halinde olmadığı, raketli ve yaylı spor dallarından olan; badminton, masa tenisi, tenis ve okçuluk gibi spor branşlarında yer almaktadır. “Yüksek düzeyde dikkat ve çeviklik gerektirir. Bireysel sporlarda sorumluluk sadece sporcudur. Başarı ya da başarısızlık sporcunun kendisine aittir. Bu durumda bireysel spor dallarında spor yapan sporcuların daha fazla stres yaşamasına sebep olmaktadır. Bireysel sporcular çoğu zaman yalnızlık duygusuna kapılırlar. Yaptıkları spor branşı gereği sorunlarını kendileri çözme eğilimindedir. Günlük hayatlarında karşılaştıkları sorunları müsabakalarda olduğu gibi yardım almadan kendileri çözmeye çalışırlar” ( Kat, 2009).

### 1.1.4. Takım Sporları

1950’li yıllardan itibaren spor olgusu içerisinde yer alan takım sporları insanları etkilemiş ve bireylerin ilgisini çekmiş, 1980’lerden sonra ilgi daha da artmıştır. Futbol branşına olan ilginin yanı sıra diğer branşlarda bu ilgiden etkilenmiştir. Olimpiyatların ve Dünya futbol şampiyonalarının Dünya’nın en büyük organizasyonları olduğu, futbol branşı başta olmak üzere takım sporlarından olan; basketbol, voleybol, hentbol, Amerikan futbolu, su topu, hokey gibi spor branşları önemli yer tutmaktadır (Şahan, 2007).



Taktiğin önemli olduğu, sporcuların strateji ve taktik yaptığı, iki ve üzerinde sporcudan oluşan belli takımlar arasında yapılan spor organizasyonlarına takım sporları denilmektedir. Takım sporlarında bireysel başarı ve başarısızlık olmadığından dolayı tüm takıma eşit şekilde sorumluluk vardır. Sorumluluk takımın tamamına dağıtıldığı için sporcular kendilerini müsabaka esnasında duygusal açıdan aşırı düzeyde yıpratmazlar. Takım sporları içerisinde, takımla çalışma, işbirliği yapma, başarı ve başarısızlığı takımın tamamıyla paylaşabilme gibi özellikler ön plana çıkmaktadır ( Kat, 2009).

## 1.2. TUTUM KAVRAMI

Tutum öğrenmeyle kazanılan, bireyin davranışlarına yön veren, karar verme evresinde taraf olmaya neden olan bir olgu olup yaşam ve deneyimlerle, öğrenme süreci sonucunda oluşur (Tavşancıl, 2002).

Tutum, bireyin kendisine veya çevresindeki herhangi bir obje, toplumsal bir mesele veya olaya karşı deneyim, motivasyon ve bilgisine güvenerek organize ettiği, bilişsel, duyuşsal ve eylemsel bir tepki eğilimidir (İnceoğlu, 2000).

Tutum, bir kişinin bir obje, durum veya bir olaya karşı ortaya koyduğu olumlu veya olumsuz davranıştır (Turanlı, Türker ve Keçeli, 2008).

Tutum ile ilgili farklı tanımlar yapılmıştır. Genel olarak tutum zihinsel bir öge ve davranışlarımızı şekillendiren duyuşsal bir ön-görüş, bir fikir ve düşünce oluşumuna yön veren değerler bütünüdür. Kuramcıların bazıları, sadece duyuşsal ve bilişsel kavramlarla açıklarken bazıları sadece duyuşsal kavramıyla açıklamışlardır. Farklı açıklamalara rağmen duygu, düşünce ve davranışlar arasındaki ilişkilere dair ilgi ve ilginin incelenmesi noktasında kuramcılar aynı fikirdedir (Atkinson ve ark, 1999).

Tutum kavramı, “kişiye atfedilen ve onun psikolojik bir olguya ait duygu, düşünce ve eylemlerini düzenleyen bir eğilime işaret etmek için kullanılmaktadır. Tutumlar gözlenemeyen, ancak gözlenebilen eylemlere neden olduğu düşünülen eğilimlerdir” (Kağıtçıbaşı, 2010).

Genel olarak tutum; kişinin, herhangi bir durum, olay veya objeyle ilgili olarak sahip olduğu tepki eğilimi denebilir. Günlük hayatta karşılaşılan her şey; bir olay, durum, kişi, obje, topluluk, kültür, gelenek ve görenekler, farklı davranış şekilleri vs. tutumun

konusu olabilir. Fakat herkes her konuda bir tutuma sahip olmayabilir. Herhangi bir konuda kişinin bir tutuma sahip olması için o konuda tecrübe yaşaması gerekmektedir (Temizkan, 2008).

### **1.2.1. Tutumu Oluşturan Öğeler**

Tutum; kişilerin belli bir konu hakkındaki duygu, düşünce ve davranışlarından oluşmaktadır. Tutumu oluşturan öğeler birbirlerinden etkilenmektedirler. Tutumlar üç öğeden oluşur. Bunlar, bilişsel, duyuşsal ve davranışsal öğelerdir (Kaya, 2010).

#### **1.2.1.1. Bilişsel öğe**

Tutumun konusunu oluşturan her türlü öğe bilişsel öğenin kesitini oluşturmaktadır. Bilişsel öğe bireyin düşünme süreçleri ile bağlantılı olup, düşünsel ya da bilişsel fonksiyonların sistematik bir şekilde çalışmasına katkı sağlamaktadır. Bilişsel öğe bir taraftan bireyin farklı durumlarla, nesnelere ya da kişilerle ilgili algılarını etkilemekte olup, diğer taraftan bireyin değişik uyaranlara karşı farklı reaksiyonlar vermelerine katkı sağlamaktadır (İnceoğlu, 2010).

Bilişsel öğenin kaynağı genellikle çevredeki uyarıcılara sayesinde kazanılan bilgi ve deneyimlerden oluşmaktadır. Tutumun konusunu oluşturan bir kişi ya da bir nesne ile ilgili bilgiler bireyin söz konusu kişi ya da nesne ile ilgili tecrübeler sayesinde elde edilmektedir. Bireyde tutumların gelişmesi için ilk önce bir uyarıcı ile karşı karşıya gelmesi gerekmektedir. Çünkü varlığından haberdar olunmayan bir durum ya da objeye karşı tutum geliştirilmesi mümkün değildir (İnceoğlu, 2010).

#### **1.2.1.2. Duyuşsal Öğe**

Tutumun duyuşsal öğesi kişilerin sahip oldukları değer yargıları ile ilişkilidir. İnsanların bir nesne, kişi, olay ya da duruma yönelik oluşturacağı duygusal tepkiler sahip olduğu değer yargıları ile ilişkilidir. Bunun yanında duyuşsal öğe ile davranışsal öğe arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Fakat davranışsal öğe genellikle duyuşsal öğenin bir sonucu olarak ortaya çıkmakta ve sergilenen davranış duyuşsal öğenin somutluk kazanmasını sonucu ortaya çıkmaktadır. Davranışsal öğe gerçekleştirmediği sürece kişinin sahip olduğu tutum sadece duygusal öğe olarak kalmaktadır. Bu nedenle

duygusal öge ile davranışsal öge arasında neden sonuç ilişkisi bulunduğu söylenebilir (İnceoğlu, 2010).

Tutumların duygusal ögesi, kişinin tutuma konu olan olay veya nesnelere karşı heyecanını yansıtmaktadır. Tutumun devamlılığını sağlayan, beğenilmeyen veya tutuma şekil veren tarafıdır (Erdoğan, 1999).

### 1.2.1.3. Davranışsal öge

Davranışsal öge, bireyin belli bir uyarıcı grubundaki tutumuna yönelik davranış eğilimini gösterir. Bu davranış eğilimi sözler ya da diğer davranışlarından gözlenebilir. Bu davranışlar kişinin alışkanlıkları, normları ve tutum objesi ile doğrudan bağı olmayan tutumlarının da etkisindedir. Bu nedenle, davranışsal ögeden bahsederken duygusal ve normatif davranışı birbirinden ayırmak gerekir (Tavşancıl, 2005).

Duygusal davranışlar belli bir uyarıcı grubuna yönelik ortaya konan olumlu ya da olumsuz davranışlardan oluşmaktadır. Normatif davranışlar ise doğru olan davranışın ne olduğuna yönelik düşüncelere göre değişmektedir. Başka bir ifade ile tutum temeline dayanmayan, daha çok akla ve mantığa dayanan davranışlardan oluşmaktadır (İnceoğlu, 2010).

Bir objeye karşı pozitif tutumu olan kişi bu objeye karşı pozitif davranmaya, yaklaşmaya, onu desteklemeye ve ona yardım etmeye meyilli olacaktır. Bir objeye karşı negatif tutumu olan kişi ise, bu objeye ilgisiz kalma, ondan uzaklaşma, eleştirme ve ona zarar verme eğilimde bulunacaktır (Hanyaloğlu, 1995).

### 1.2.2. Tutumun Özellikleri

Tutumlar büyük oranda kişisel ve toplumsal değerlere dayalıdır. Kişiden kişiye farklı özellikler gösterir (Ülgen, 1997).

Bu özellikler:

**-Güç Derecesi:** Tutumların gücü tutumun öğeleri olan bilişsel, duyuşsal ve davranışsal öğelerin güçlerinin toplamıdır. Bu nedenle öğeler ve tutumlar arasında güç bakımında değişiklik gözlenebilir (Hanyaloğlu, 1995).

**-Karmaşıklık:** Tutumlar arasında öğelerin karmaşıklığı bakımından da farklılık bulunmaktadır. Tutumun öğeleri o tutuma ilişkin yalın ya da karmaşık olabilir. Bir tutumun karmaşıklığı tutumun içindeki öğelerin sayısı ve çeşitliliğine göre değişir (Durmuş, 2006).

**- Diğer Tutumlarla İlişki ve Merkezilik:** Tutumların ilişkileri bakımından da Tutumlar arasında farklılık bulunmaktadır. Bunun nedeni bazı tutumlar arasındaki bağ çok sıklaşmışken bazıları arasında ise kopukluk bulunabilmektedir. Bazı kişilerde merkezileşen tutum daha net bir hal alırken ve o kişinin birçok diğer tutumlarını da etkilemekte ve genel anlamda dünya görüşüne ve hayatındaki birçok davranışına yönlendirmektedir. Böylesine merkezileşen bir tutuma ideoloji denir (Tavşancıl, 2005).

**- Öğeler Arası Tutarlık:** Tutumlar öğeleri arasında genel olarak tutarlılık gösterirler. Ayrıca, tutumların aşırı ve güçlü olduğu durumlarda tutarlılığın daha çok olduğu gözlenmiştir. Bazı tutumlarda öğeler arasındaki tutarlılık çok net olmayabilir, hatta tutumlar arasında tutarsızlıkta olabilir. Tutumun öğelerinin birbirleriyle uyumaması, tutumda bazı değişmelere neden olabilecek bir yerleşmemişlik, rahatsızlık unsurudur. Bu tutarsızlık sebebiyle davranışsal öge de oluşmayabilir (Tavşancıl, 2005).

**- Tutumlar Arası Tutarlık:** Tutumların önemli özelliklerinden biri de tutumun kişinin diğer tutumlarla olan ilişkisi ve tutarlılığıdır. Kişilerin tutumları genel olarak tutarlı bir eğilim göstermekle birlikte bu tutarlılık, tutumların oluşması için gerekli değildir (Tavşancıl, 2005).

### 1.3. ÖZYETERLİLİK KAVRAMI

Bugün sağlık, eğitim, sosyoloji, psikoloji gibi birçok alanda kullanılan özyeterlilik kavramı ilk kez Bandura tarafından Sosyal Bilişsel Kuram (Social Cognitive Theory) bağlamında kullanılmıştır. Özyeterlilik “ kişinin istenilen hedefe ulaşabilmesi için gerekli olan faaliyetleri örgütleme ve gösterme yeteneği ile ilgili yargıları” dır.

“Eğer özyeterlilik düşüncesi her zaman insanların alışlagelen yapabildiklerini yansıtıyorsa, insanların çok az başarısız olacaklarını, fakat yine aynı nedenden dolayı, kendilerini geliştirmek için harcamaları gerekenden fazla çabayı harcamayacaklarını” belirtmiştir (Bandura, 1986).

Özyeterlilik, bireyin başarmak için kendisini organize etmesi, başarılı olacağına dair kendine olan inancıdır. Kişi kendi kabiliyet ve sınırlarının farkında olmasına rağmen, istediği ve yöneldiği şeyi yapabileceğine dair kendisine güven duymaktadır. Kişi bu inancı, kendisini iyi tanınması, önceki tecrübelerden edindiği sonuçlar ve çalışkanlığı ile alakalıdır. Özyeterliliği olan kişi, kendisi için gerçekçi hedefler koymakta ve bu hedeflere ulaşabilmek için kendine uygun analizler yapmaktadır. Gerçekleştireceği faaliyetler konusunda detaylı planlar yaparken kendi beklenti ve kabiliyetlerini de dikkate almaktadır. Hedefine ulaşmak için harcaması gereken zamanın bilincinde olan ve muhtemel riskler ve sorunlar ile mücadele etme noktasında kendisini güçlü bulan kişinin öz yeterliliğinin olduğunu söylenebilir (Zimmerman, 2000).

Kişi herhangi bir durumla karşılaştığında kendini yeterli görmez ise başarılı olması zordur. Fakat kendini yeterli görürse, o işi başarmadaki inancı ve işteki performansı artacaktır. Yeterlik inancı kişinin kendini nasıl hissettiğini, düşündüğü şeyleri, motive olma şeklini ve davranış şeklini etkiler. Özyeterlilik inançları seçimsel, bilişsel, duyuşsal ve motivasyonsal olmak üzere dört ana süreç yoluyla üretmektedir (Bandura, 1993).

### **1.3.1. Özyeterliliği Harekete Geçiren Süreçler**

Özyeterliliği harekete geçiren 4 süreç vardır. Bunlar; bilişsel, motivasyonel, duygusal ve seçim sürecidir.

#### **1.3.1.1. Bilişsel Süreç**

Özyeterlilik, bilişsel sürecin süzgecinden geçerek kişinin hedeflediği amaçların niceliğini ve niteliğini etkilemektedir. Bilişsel sürecin görevi kişinin olayları öngörmesini sağlamak ve bu olayları kontrol altına alma yollarını geliştirmektir. (Bandura, 1994).

Bandura'ya (1994) göre kişi bilgileri bilişsel sürecin süzgecinden geçirerek kendine yakın ve uzak olan davranışının sonuçlarını tahmin eder. Bu tahminler sonucunda kişi davranışlarını harekete geçirir ya da yerine getirmekten vazgeçebilir. Kişinin vereceği bu karar hayatını etkileyecek olayları kontrol altına almasını sağlar.

### 1.3.1.2. Motivasyonel Sürec

Motivasyonun düzenlenmesinde özyeterlilik düşüncesinin önemli etkileri vardır. Bilişsel olarak üretilen motivasyon sayesinde kişi kendisini motive eder ve tahmin etme yeteneği sayesinde davranışlarına rehberlik ederler. Yapabileceklerinin neler olduğuna dair düşünceler oluşur. Davranışlar sonucunda meydana gelebilecek sonuçlar hakkında tahminler yürütürler. Kişi kendine hedef koyar ve hedeflenen davranışlarla ilgili planlamalar yapar (Bandura, 1994).

### 1.3.1.3. Duygusal Süreçler

Özyeterlilik düşüncesi bireylerin karşılaştıkları zorluklar karşısında kaygı ve stresin derecesini etkiler. Kaygı verecek durumlar karşısında kaygılarını etki altına alabileceğini düşünen kişiler, olumsuz düşüncelerden uzak dururlar. Fakat zorluklar karşısında kendini yetersiz gören kişilerde yüksek derecede kaygı oluşur. Bu kişiler, zorluklara çözüm aramak yerine hatalarının neler olduğuna odaklanır ve etrafındaki her şeyi tehlike olarak görürler. Bunun yanında engel teşkil edecek durumları gözlerinde büyütüp, karşılaşma durumları çok az olan olaylara bile kaygı duyarlar. Özyeterlilik algısı, kişilerin faaliyetlere katılıp katılmayacaklarını etkiler. Özyeterlilik algısı güçlü olan kişilerin zorlu faaliyetlere katılma konusunda kendilerine olan güven duygusu da yüksektir (Bandura, 1994).

### 1.3.1.4. Seçim Süreci

Özyeterlilik, seçim süreci ile bireylerin içinde yaşayacakları çevreyi seçmede kendilerine rehberlik eder. Bu sayede kişinin faaliyet çeşitlerini ve içinde yaşadığı çevreyi etkisi altına alarak yaşamlarını şekillendirmektedir. Kapasitelerini yeterli gördükleri durumlar karşısında etkinliklere katılırken, kendilerini yetersiz buldukları durumlardan ise kaçınırlar. Kişi seçim süreci sayesinde; değişik ilgi, yeterlilik ve yaşam şekilleri ile sosyal ağlar oluştururlar (Bandura, 1994).



### 1.3.2. Özyeterliliğin Önemi

Özyeterlilik, davranışı harekete geçiren, motive olma ve sürekliliği artırıcı ve böylece performansın ortaya konması ve geliştirilmesini sağlayan bir rol oynar (Bouffard-Bouchard, 1990).

Zorlu görevlerden kaçınmayan kişiler özyeterliliği yüksek olan kişilerdir. Bu kişiler, zorlu görevlere meydan okur ve görevin üstesinden gelmek için uğraşırlar. Hedeflerine ulaşmak için gerekli sorumluluk duygusuna sahip şekilde mücadeleci bir yapıya sahiptirler. Olumsuz durumlarla karşısında ne yapabilecekleri konusunda gayret göstererek çabalarını en üst düzeye çıkarabilir ve stratejik düşünerek verilen göreve tamamen odaklanır (Ritter vd. 2001).

Özyeterlilikleri düşük olan kişilerde ise, zor görevler karşısında çekingen davranır ve verilen görevleri bir tehdit olarak görürler. Bu kişilerin hedeflere ulaşmada aldıkları görev genellikle düşük seviyededir. Zor olan bir sorumlulukla karşılaştıklarında, nasıl bir başarı gösterebileceklerine yoğunlaşmaktan çok kendi bireysel eksikliklerine, karşılarına çıkabilecekleri olumsuzluklara takılırlar. Tekrar zorluklar karşılaşıncaya zamana yönelik emeklerini en az düzeye düşürürler ve kısa sürede vazgeçerler. Olumsuzluk durumunda kendilerine ait yeterli olma ve uygulama süresince isteksiz davranırlar. Bireysel yetenekleri ile ilgili düşüncelerini yitirdiklerinden gerekli performansı gösterememelerine rağmen, bu durumu da başarısızlık olarak algılamazlar (Ritter vd. 2001).

Yüksek özyeterliliğe sahip kişi, başarısızlığı yeteri kadar emek sarf etmeme veya bilgi ve becerileri doğru kullanmama gibi elde edilmesi veya telafisi mümkün olan parametrelerde arar. Bu nedenle başarısız veya kısa süreli gerilemeler karşısında görevi bırakmaz (Bandura, 1993).

Özyeterliliği düşük olan kişilerde ise yapabileceklerinden endişe eder ve bu duruma başka bir açıdan bakar. Bu kişiler daha çok belirledikleri hedeflere bağlı kalmazlar ve zorluklar karşısında erken pes ederler. Başarısızlıklarını işin başarılmayacak olduğuna ya da bireysel eksikliklere dayandırır. Bu nedenle problemlerin üstesinden gelmek için yeteri kadar gayret göstermezler (Bandura, 1989a).

Özyeterlik inancı, bireylerin duygusal tepki ve düşüncelerini etkilemektedir. Özyeterliliği yüksek olan kişiler, gerçekleşmesi zor olan işlerle karşılaştıklarında daha rahat ve verimli hareket edebilirler. Özyeterliliği zayıf olan kişiler ise yapacakları işin görüldüğünden daha zor olduğunu düşünürler. Bu tür düşünceler; stres ve kaygıyı arttırırken, bireylerin bir problemi iyi bir biçimde çözebilmesi için gerekli olan düşünce yapısını da daraltmış olur. Bu sebeple öz yeterlik inancı, kişilerin başarı seviyelerini önemli derecede etkilemektedir (Pajares, 2002).

Bandura'ya (1989a) göre bir yeteneğin var olmasıyla, o yeteneği farklı koşullarda etkin ve tutarlı bir şekilde ortaya koymak arasında fark vardır. Bir kişi bir görevle ilgili istenilen seviyede bilgi ve yeteneğe sahip olsa da, bunların farkında olmayabilir veya beceri ve yeteneklerine dair endişeleri olabilir. Kişi bu endişelerden dolayı görevi yerine getirmeyi bile düşünmeyebilir.

Belli bir görevi başarabilmek için kişi ihtiyaç duyulan bilgi, beceri ve kabiliyetleri taşıdığına inanmalıdır. Kişi bu görev hakkında istenilen seviyede tatmin olmamışsa yani, bu görevle ilgili istenilen seviyede özyeterliliğe sahip değilse, kişi kendisine verilen becerileri kullanmayabilir (Bandura, 1989b).

Bandura (1989a), özyeterlilik inancının belli bir göreve karşı bireyin motivasyonunu belirlediğini belirtmektedir. Motivasyon seviyesi bir görev için ne kadar çaba harcanacağını ve bu çabada ne kadar süreklilik sarf edileceğini belirlemektedir.

## İKİNCİ BÖLÜM

### YÖNTEM ve BULGULAR

#### 2.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Lise öğrencilerinin spora yönelik tutumları ve özyeterlilik düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırma tarama modeli betimsel bir çalışmadır.

#### 2.2. EVREN ve ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini Artvin İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı Fen Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır

Araştırmanın çalışma grubunu Artvin Fen Lisesi ve Anadolu İmam Hatip Lisesinde öğrenim gören 243 erkek ve 257 kız olmak üzere toplam 500 öğrenci oluşturmaktadır.

#### 2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada iki ayrı ölçme aracı ve katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek için kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Anket formu 3 bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde katılımcıların demografik özellikleri olan cinsiyet, sınıf, bölüm, okul türü, okul takımlarında yer alıyormusun ve lisanslı sporcumusun ile ilgili olmak üzere toplam 6 adet soru bulunmaktadır.

İkinci bölümde öğrencilerin spora karşı tutumlarını belirlemek için “Spora Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Üçüncü bölümde çalışmaya katılan öğrencilerin öz yeterlik düzeylerini belirlemek için, “Genel Öz Yeterlik Ölçeği” kullanılmıştır.

##### 2.3.1. Spora Yönelik Tutum Ölçeği

Spora yönelik tutum ölçeği Şentürk (2012) tarafından oluşturulan öğrencilerin spora yönelik tutumlarını belirlemeye yönelik 25 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin güvenilirlik analizleri yapıldıktan sonra Cronbach Alfa değeri 0,918 olarak tespit

edilmiştir. Yanıtlayıcının kendisine uygun olan beş kutucuktan birini işaretlediği Likert tipi bir ölçektir.

### 2.3.2. Genel Özyeterlilik Ölçeği

Genel Öz Yeterlilik Ölçeği öğrencilerin genel öz yeterlilik seviyesini belirlemek için, Jerusalem ve Schwarzer tarafından 1981 yılında geliştirilmiş olan “Genel Öz Yeterlilik Ölçeği” kullanılmıştır. Orijinali Almanca olan ölçeğin Türkçeye çevirisi Yeşilay (1996) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik analizleri yapıldıktan sonra Cronbach Alfa değeri 0,873 olarak bulunmuştur. Yakın zamanda ülkemizde yapılan bir araştırma sonucunda (Tayfur 2006) ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu (Cronbach Alfa=0,88) belirlenmiştir. Tamamı pozitif ve 10 maddeden oluşan ölçek tamamen yanlış ve tamamen doğru noktalarıyla sınırlanan 4'lü likert tipinde hazırlanmıştır. Ölçek iç tutarlılığı tüm ülkeler üzerinde yapılan çalışmayla  $\alpha=.86$  olarak belirlenmiştir. Maddelerde yüksek puan almak yüksek seviyedeki genel öz-yeterliliğe işaret etmektedir (Uysal 2013).

### 2.4. VERİLERİN ANALİZİ

Verilerin analizinde, SPSS programı kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin tanımlayıcı istatistikleri hesaplanmıştır. Araştırmada spora yönelik tutum ölçeğine ait cevapların aritmetik ortalama, standart sapma, minimum ve maximum puan değerleri belirlenmiştir. Araştırmada veri toplamak üzere kullanılan ölçeklerin öğrencilerin aldıkları puanların dağılımının normalliğini denetlemek amacıyla “Kolmogorov-Smirnov” testi uygulanmış ve normal dağılım göstermediği anlaşılması üzerine non-parametrik testler kullanılmıştır. Spora karşı tutum ve özyeterlilik arasındaki ilişki demografik değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediklerine ilişkin analizlerde ikili karşılaştırmalar için “MannWhitney U Testi”, ikiden fazla, çoklu karşılaştırmalarda ise “Kruskal Wallis HTesti” kullanılmıştır. Verilerin analizinde anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir. Tutum ve özyeterlilik arasındaki ilişkinin karşılaştırılmasında Pearson Correlation analizi kullanılmıştır.

## 2.5. BULGULAR

**Tablo 1.** Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Frekans Tablosu

Değişken	Alt Değişken	f	%
Cinsiyet	Erkek	243	48,6
	Kadın	257	51,4
Sınıf	9.Sınıf	188	37,6
	10.Sınıf	62	12,4
	11.Sınıf	114	22,8
	12.Sınıf	136	27,2
Okul Türü	Fen Lisesi	388	77,6
	A. İ.H.L	112	22,4
Bölüm	Sayısal	395	79,0
	Eşit Ağırlık	43	8,6
	Sözel	45	9,0
	Yabancı Dil	17	3,4
Okul Takımında Yer Alma	Evet	87	17,4
	Hayır	413	82,4
Lisanslı Sporcu	Evet	103	20,6
	Hayır	397	79,2

Araştırmaya katılanların %51'i kadın, %48'i ise erkeklerden oluşmaktadır. Öğrencilerin %37,6'sı 9. Sınıf, %12,4'ü 10.sınıf, %22,8'i 11. Sınıf ve %27,2'si 12.sınıftadır. Öğrencilerin %77,6'sı Fen Lisesinde, %22,4'ü ise Anadolu İmam Hatip Lisesinde bulunmaktadır. Sayısal bölümü öğrencileri %79'u, eşit ağırlık %8,6, sözel %9, yabancı dil ise %3,4'ünü oluşturmaktadır. Okul takımında bulunanlar %17,4'ünü, Okul takımında yer almayanlar ise %82,4' ünü oluşturmaktadır. Lisanslı öğrenciler %20,6'sını oluştururken, %79,2 'si ise lisanslı olmayan öğrencilerden oluşmaktadır.

Okulun birinde spor alanlarının fazla olması (spor salonu, voleybol ve basketbol sahaları), diğerinde ise sadece okul bahçesinin spor alanı olarak kullanmasından dolayı araştırma sadece iki okul türünde yapılmıştır.

**Tablo 2.** Tutum ve Özyeterlilik Ölçeği, Cinsiyet, Sınıf, Okul Türü, Bölüm, Okul Takımında Yer Alma ve Lisanslı Sporcu Değişkenlerinin Kolmogorov-Smirnova Testi Sonuçları.

	Kolmogorov - Smirnova		
	İstatistik	DF	P
Tutum	,298	500	,000
Özyeterlilik	,288	500	,000
Cinsiyet	,348	500	,000
Sınıf	,246	500	,000
Okul Türü	,480	500	,000
Bolum	,470	500	,000
Okul Takımı	,499	500	,000
Lisanslı Sporcu	,485	500	,000

**P<0.05**

Araştırmada elde edilen sonuçlara göre tutum ve özyeterlilik ölçeği, cinsiyet, sınıf, okul türü, bölüm, okul takımında yer alma ve lisanslı sporcu değişkenlerinin normal dağılım göstermediği görülmüştür ( $p<0,05$ ).

Tutum ile özyeterlilik puanlarının sınıflara göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis testi sonuçlarına ait bulgular tablo 3'te verilmiştir.

**Tablo 3.** Tutum İle Özyeterlilik Puanlarının Sınıflara Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Sınıf	N	SO	KW	SD	P
<b>TUTUM</b>	9.Sınıf	188	264,73	4,410	3	,220
	10.Sınıf	62	255,59			
	11.Sınıf	114	238,40			
	12.Sınıf	136	238,65			
<b>ÖZYETERLİLİK</b>	9.Sınıf	188	265,04	7,257	3	,064
	10.Sınıf	62	225,34			
	11.Sınıf	114	232,44			
	12.Sınıf	136	257,01			

**P<0,05**



Tablo 3'te Öğrencilerin spora yönelik tutum puanları sınıf değişkenine göre incelendiğinde 9 ve 10. sınıfların diğer sınıflara göre daha yüksek tutum puanına sahip olduğu ancak istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ( $p>,05$ ).

Özyeterlilik puanları sınıf değişkenine göre incelendiğinde 9 ve 12.sınıfların diğer sınıflara göre daha yüksek özyeterlilik puanına sahip olduğu ancak istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ( $p>,05$ ).

Tutum ile özyeterlilik puanlarının bölüme göre karşılaştırılmasına ilişkin Kruskal Wallis testi sonuçlarına ait bulgular tablo 4'te verilmiştir.

**Tablo 4.** Tutum İle Özyeterlilik Puanlarının Bölüme Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Bölüm	N	SO	KW	SD	P
<b>TUTUM</b>	Sayısal	395	260,35			
	Eşit Ağırlık	43	222,37			
	Sözel	45	194,93	12,456	3	,006*
	Yabancı Dil	17	239,82			
<b>ÖZYETERLİLİK</b>	Sayısal	395	254,12			
	Eşit Ağırlık	43	216,19			
	Sözel	45	238,02	5,022	3	,170
	Yabancı Dil	17	286,12			

**P<0,05**

Tablo 4'te öğrencilerin spora yönelik tutum puanları bölüm değişkenine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ( $p<,05$ ), sayısal bölüm öğrencilerin diğer bölümdeki öğrencilere göre daha yüksek tutum puanına sahip olduğu tespit edilmiştir.

Özyeterlilik puanları bölüm değişkenine göre incelendiğinde yabancı dil bölümündeki öğrencilerin diğer bölümdeki öğrencilere göre daha yüksek özyeterlilik puanına sahip olduğu ancak istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ( $p>,05$ ).

Kruskal Wallis Testi sonucuna göre farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için ikili karşılaştırmalarda kullanılan Mann Whitney - U testi uygulanmış ve sonuçlar tablo 5’te verilmiştir.

**Tablo 5.** Tutum Ölçeği Puanlarının Bölüm Değişkenine Göre Hangi Gruplar Arasında Farklılaştığını Belirlemek İçin Yapılan Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Sınıf	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
<b>TUTUM</b>	Sayısal	395	222,77	87996,00			
	Eşit Ağırlık	43	189,42	8145,00	7199,000	-1,822	,068
	Sayısal	395	226,39	89424,50			
	Sözel	45	168,79	7595,50	6560,500	-3,182	,001*
	Sayısal	395	207,19	81838,50			
	Yabancı Dil	17	190,56	3239,50	3086,500	-,626	,531
	Eşit Ağırlık	43	47,02	2022,00			
	Sözel	45	42,09	1894,00	859,000	-,990	,322
	Eşit Ağırlık	43	29,93	1287,00			
	Yabancı Dil	17	31,94	543,00	341,000	-,441	,659
	Sözel	45	30,06	1352,50			
	Yabancı Dil	17	35,32	600,50	317,500	-1,116	,264

**P<0,05**

Tablo 5’te tutum ölçeği puanları bölüm değişkenine göre hangi gruplar arasında farklılaşma olduğunu belirlemek için yapılan Mann Whitney U testi sonucuna göre sayısal ve sözel bölümü öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma olduğu ( $p<,05$ ), diğer bölümler arasında ise istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma olmadığı görülmektedir ( $p>,05$ ).

Tutum ile özyeterlilik puanlarının okul türüne göre karşılaştırılmasına ilişkin Mann-Whitney U- testi sonuçlarına ait bulgular tablo 6’da verilmiştir.

**Tablo 6.** Tutum İle Özyeterlilik Puanlarının Okul Türüne Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney U- Testi Sonuçları.

	Okul Türü	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
<b>TUTUM</b>	Fen Lisesi	388	261,04	101282,50			
	A.İ.H.L	112	214,00	23967,50	17639,500	-3,352	,001*
<b>ÖZYETERLİLİK</b>	Fen Lisesi	388	252,18	97845,50			
	A.İ.H.L	112	244,68	27404,50	21076,500	-,539	,590

**P<0,05**

Tablo 6’da öğrencilerin spora yönelik tutum puanları okul türü değişkenine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ( $p<,05$ ), Fen Lisesi öğrencilerinin tutum puanlarının A.İ.H.L öğrencilerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Özyeterlilik puanları okul türü değişkenine göre incelendiğinde Fen Lisesi öğrencilerinin A.İ.H.L öğrencilerine göre daha yüksek özyeterlilik puanına sahip olduğu ancak istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ( $p>,05$ ).

Tutum ile özyeterlilik puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılmasına ilişkin Mann-Whitney U- testi sonuçlarına ait bulgular tablo 7’de verilmiştir.

**Tablo 7.** Tutum İle Özyeterlilik Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney U- Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
<b>TUTUM</b>	Erkek	243	283,70	68938,00			
	Kadın	257	219,11	56312,00	23159,000	-5,516	,000*
<b>ÖZYETERLİLİK</b>	Erkek	243	246,59	59921,00			
	Kadın	257	254,20	65329,00	30275,000	-,656	,512

**P<0,05**

Tablo 7’de öğrencilerin spora yönelik tutum puanları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ( $p < ,05$ ), erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha yüksek tutum puanlarına sahip olduğu tespit edilmiştir.

Özyeterlilik puanları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha yüksek özyeterlilik puanına sahip olduğu ancak istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ( $p > ,05$ ).

Tutum ile özyeterlilik puanlarının okul takımlarında yer alma durumuna göre karşılaştırılmasına ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçlarına ait bulgular tablo 8’de verilmiştir.

**Tablo 8.** Tutum İle Özyeterlilik Puanlarının Okul Takımlarında Yer Alma Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Okul Takımı	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
<b>TUTUM</b>	Evet	87	342,77	29821,00			
	Hayır	413	230,41	94929,00	9851,000	-7,291	,000*
<b>ÖZYETERLİLİK</b>	Evet	87	278,13	24197,50			
	Hayır	413	244,06	100552,50	15474,500	-2,231	,026*

**P<0,05**

Tablo 8’de öğrencilerin spora yönelik tutum puanları okul takımlarında yer alma değişkenine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ( $p < ,05$ ), okul takımlarında bulunan öğrencilerin tutum puanlarının bulunmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin Özyeterlilik puanları okul takımlarında yer alma değişkenine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ( $p < ,05$ ), okul takımlarında bulunan öğrencilerin özyeterlilik puanları bulunmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Tutum ile özyeterlilik puanlarının lisanslı sporcu değişkenine göre karşılaştırılmasına ilişkin Mann-Whitney U testi sonuçlarına ait bulgular tablo 9’da verilmiştir.

**Tablo 9.** Tutum İle Özyeterlilik Puanlarının Lisanslı Sporcu Değişkenine Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	Lisanslı Sporcu	N	S.O.	S.T.	U	Z	P
<b>TUTUM</b>	Evet	103	342,46	35273,50			
	Hayır	397	225,95	89476,50	10870,500	-8,065	,000*
<b>ÖZYETERLİLİK</b>	Evet	103	279,57	28795,50			
	Hayır	397	242,31	95954,50	17348,500	-2,603	,009*

**P<0,05**

Tablo 9’da öğrencilerin spora yönelik tutum puanları lisanslı sporcu değişkenine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ( $p<,05$ ), lisanslı sporcu öğrencilerin tutum puanlarının lisanslı sporcu olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin özyeterlilik puanları lisanslı sporcu değişkenine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı ( $p<,05$ ), lisanslı sporcu öğrencilerin özyeterlilik puanlarının lisanslı sporcu olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

**Tablo 10.** Lise Öğrencilerinin Spora Yönelik Tutumları ve Özyeterlilik Arasındaki İlişkiye Yönelik Korelasyon Tablosu

	TUTUM	ÖZYETERLİLİK	
<b>TUTUM</b>	Pearson Korelasyon	1	,277
	P		,000*
	N	500	500
<b>ÖZYETERLİLİK</b>	Pearson Korelasyon	,277	1
	P	,000*	
	N	500	500

(0-0,3, düşük, 0,03-0,06 orta, >0,07 güçlü)

Tablo 10 İncelendiğinde tutum ve özyeterlilik testinin arasında 0,01 düzeyinde 0,277 oranında pozitif yönde düşük bir ilişki olduğu saptanmıştır.

## TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin spora yönelik tutum ve özyeterlilik düzeylerinin incelenmesi ayrıca; sınıf, bölüm, okul türü, cinsiyet, okul takımı ve lisanslı sporcu değişkenlerine göre ne yönde farklılaştığı incelenmiştir.

Araştırma konusuyla ilgili literatür taramasında bazı değişkenlerle ilgili doğrudan araştırmaların olmayışı araştırma sonuçlarının tartışılmasında sınırlılık yaratmaktadır. Dolayısıyla tartışmada araştırma konusuna yakın araştırma bulgularına yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin spora yönelik tutum puanları sınıf değişkenine göre incelendiğinde 9 ve 10.sınıfların diğer sınıflara göre daha yüksek tutum puanına sahip olduğu ancak istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir.

Çetin (2007)'in yaptığı araştırmada lise öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora ilişkin tutum puanlarının sınıf seviyelerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Literatürde yer alan benzer araştırmalarda da sınıf düzeylerinin Beden Eğitimi ve Spora karşı tutum puanlarında etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Hekim ve Saygılı, 2016a; Hekim ve Saygılı, 2016b; Uluişik, 2015; Kangalgil, Hünük& Demirhan, 2004; Güllü & Güçlü 2009).

Altay ve Özdemir (2006)'in yapmış oldukları araştırmada; Öğrenci tutum puanlarında sınıf düzeylerine göre anlamlı fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan bu çalışmaların sonuçları araştırmamızı desteklemektedir.

Güllü (2007)'nün lise öğrencilerinin sınıf değişkenine göre Beden Eğitimi ve Spora karşı tutum puanları incelendiğinde anlamlı düzeyde fark olduğu ve farkın 10. sınıf ile 11. sınıflar arasında ki karşılaştırmadan kaynaklandığı görülmektedir. Bunun yanında Güllü (2007)'ye göre “yapılan araştırmalarda öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça, beden eğitimi ve spora ilişkin tutum puanlarında bir azalma olduğu sonucu göze çapmaktadır.”

Ryan (2009) Florida'da 11-16 yaş aralığında olan ortaokul seviyesindeki 994 öğrenci üzerinde yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin yaşı ilerledikçe egzersiz yapma durumlarında azalma olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Alpaslan (2008), Hilland ve ark. (2009), Akandere ve ark. (2010) ve Phillips (2011) araştırmalarında sınıf düzeyinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine karşı tutumlarında anlamlı farklılık oluşturduğunu tespit etmişlerdir.

Ülkemizde ki eğitim sisteminden kaynaklı son sınıflara yaklaştıka öğrencilerde oluşan sınav kaygısı ve ailelerin akademik başarıyı spordan daha önemli görmeleri, yaş büyüdükçe ilgi, istek ve arzularının farklılaşması spora karşı tutum puanlarının farklılaşmasında etkili olduğu düşünölebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin spora yönelik tutum puanları bölüm değişkenine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı, sayısal bölümü öğrencilerin diğer bölümdeki öğrencilere göre daha yüksek tutum puanına sahip olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin spora yönelik tutum puanları okul türü değişkenine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı, Fen Lisesi öğrencilerinin tutum puanlarının A.İ.H.L öğrencilerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Güllü 'nün (2009) Genel Liseler ile Mesleki ve Teknik Liselerde öğrenim gören öğrenciler üzerine yapmış olduğu çalışmada, Beden Eğitimi ve Spora karşı tutum puanlarında anlamlı düzeyde fark olduğu; Genel Liselerde öğrenim gören öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spora ilişkin tutum puanlarının Mesleki ve Teknik Liselerde öğrenim gören öğrencilere göre daha yüksek olduğu görölmektedir.

Türkmen vd. (2016) tarafından Bartın üniversitesi İslami İlimler Faköltesi öğrencilerine yönelik yapmış oldukları araştırmada öğrencilerin mezun oldukları lise türü ile spora karşı tutum puanları arasında farklılık olmadığı görölmektedir.

Literatürde mevcut olan bulguların bir bölümüyle paralellik gösterdiği bir kısmı ile de farklılaştığı görölmektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde okulların içinde bulunduğu fiziki ortam, okulların spor salonu ya da spor alanlarına sahip olma durumu, okuldaki idarecilerin spora bakış açısı tutumların oluşmasında etkili olduğu düşünölebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin spora yönelik tutum puanları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı, erkek öğrencilerin kadınlara göre spora yönelik tutum puanlarının daha yüksek olduğu görölmektedir.

Zekariya ve Pulur (2011) lise 1.sınıf öğrencileri üzerine yapmış oldukları araştırmada erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre Beden Eğitimi ve Spor dersine karşı tutumlarının yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Taşkın ve Tekin (2009) İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumlarında öğrenim gören öğrencilerin üzerinde yapmış oldukları araştırmada erkek öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor dersine ilişkin tutumlarının kızlara göre daha olumlu olduğunu bulmuşlardır.

Tomik vd., (2012) tarafından 2704 öğrenci üzerine Polonya’da yapmış olduğu araştırmada erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre Beden Eğitimi ve Spora karşı tutum puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Koca ve Demirhan (2004) tarafından yapılan araştırmada ise erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre tutum puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Çelik ve Pulur (2011)’un lise öğrencileri üzerine yapmış olduğu araştırmada kadın ve erkek öğrenciler arasında da anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Singh ve Devi (2013) tarafından Hindistan’da Manipur’da 180 üniversite öğrencisi üzerinde yapmış oldukları araştırmada, araştırmaya katılanların spor branşlarına ve oyunsal etkinliklere karşı olumlu tutum gösterdikleri bununla birlikte erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre oyunsal etkinliklere ve spor branşlarına karşı daha olumlu bir tutum gösterdikleri görülmektedir.

Kangalgil vd., (2006) tarafından lise öğrencilerine yönelik yapmış oldukları çalışmada, Beden Eğitimi ve Spora karşı tutum puanlarının yüksek olduğu ayrıca erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha yüksek tutum puanına sahip olduğu tespit edilmiştir. Fakat yapılan bazı araştırmalarda performans amacı olmayan bazı fiziksel aktivitelere karşı kadın öğrencilerin erkeklere göre daha olumlu tutum geliştirdikleri görülmüştür.

Araştırma sonuçlarından yola çıkarak öğrencilerin içinde bulunduğu sosyo-kültürel yapı, erkek ve kadın öğrenciler arasında ki ilgi ve isteklerinin farklı olması tutumların oluşmasında etkili olduğu düşünülebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin spora yönelik tutum puanları okul takımı değişkenine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı, okul



takımlarında bulunan öğrencilerin tutum puanlarının bulunmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

İmamoğlu (2011) Aktif olarak spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora karşı tutumlarını karşılaştırdığı çalışmada spor yapan öğrencilerin spor yapmayan öğrencilere göre Beden Eğitimi ve Spora karşı tutum puanlarının daha olumlu olduğunu göstermektedir.

Zengin (2013) Çocuk ve Gençlik Merkezlerinde hizmet alan 12-18 yaş arası erkek çocukların Beden Eğitimi ve Spor Dersine ilişkin tutum düzeylerini incelediği çalışmada spor yapan öğrencilerin yapmayan öğrencilere göre Beden Eğitimi ve Spora ilişkin tutumlarının daha yüksek seviyede olduğunu belirlemiştir.

Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde okul takımlarında bulunan öğrencilerin spora ayırdıkları zamanın okul takımında bulunmayan öğrencilere göre daha fazla olması tutum puanlarının daha yüksek olmasında etkili olduğu düşünülebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin spora yönelik tutum puanları sporcu lisansına sahip olup olmama durum değişkenine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı, lisanslı sporcuların tutum puanlarının lisanslı olmayan sporculara göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Kangalgil ve diğerlerinin (2004), Ankara'nın merkez ilçelerinde spor yapıp – yapmama durumuna göre; İlköğretim, ortaöğretim ve üniversite de öğrenim gören 2630 öğrencinin Beden Eğitimi ve Spora karşı tutum puanlarını belirlemek amacıyla yapmış oldukları çalışmada spor yapan öğrencilerin tutum puanlarının spor yapmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Başka bir çalışmada ise lisanslı öğrencilerin lisanssız öğrencilere göre Beden Eğitimi ve Spora karşı tutum puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Alparslan 2008).

Hünük'ün (2006) sporcu lisansına sahip olup – olmama durumuna göre ilköğretim ikinci kademe öğrencileri üzerinde yapmış olduğu çalışmada, sporcu lisansına sahip olan ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sporcu lisansına sahip olmayan öğrencilere göre tutum puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulgular da çalışmamızın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Özyeterlilik puanları sınıf değişkenine göre incelendiğinde 9 ve 12. sınıfların diğer sınıflara göre daha yüksek özyeterlilik puanına sahip olduğu ancak istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir.

Yapılan bazı çalışmalar sonucunda (Cardon ve ark., 2005; Balyan, 2009; Piercey, 2013) öğrencilerin sınıf düzeyleri arttıkça Beden Eğitimi ve Spora karşı özyeterlilik puanlarının azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. Özyeterlilik puanlarının sınıf düzeyleri arttıkça düşmesinde ki neden, sınıf düzeyi arttıkça becerilerin doğru bir şekilde sergilenmesi gerektiği düşüncesi önem kazandığından kaynaklandığı düşünülebilir.

Ergenlik dönemindeki öğrenciler, güçlü ve zayıf yönlerini keşfederken fiziksel aktivite alanlarını sınırlandırmaya başlar ve buna göre aktivitelere katılma ya da aktivitelere kaçınma eğilimi gösterebilirler (Özer, 2009).

Literatürde yer alan araştırma bulguları ile yapılan bu çalışmada elde edilen bulguların paralellik göstermemesinin temelinde kişilerin ilgi ve isteklerinin farklı olması ya da zamanla değişmesi olarak düşünülebilir.

Özyeterlilik puanları bölüm değişkenine göre incelendiğinde yabancı dil bölümündeki öğrencilerin diğer bölümlerdeki öğrencilere göre daha yüksek özyeterlilik puanına sahip olduğu ancak istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir.

Özyeterlilik puanları okul türü değişkenine göre incelendiğinde Fen Lisesi öğrencilerinin A.İ.H.L öğrencilerine göre daha yüksek özyeterlilik puanına sahip olduğu ancak istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir.

Sonuç olarak bazı okul türlerinde yeteri kadar Beden Eğitimi ve Spor ders saatinin ve spor alanlarının olması, bazı okullarda ise hem ders saatlerinin az olması hem de spor alanlarının bulunmaması öğrencilerin spora ayırdıkları zamanın farklılaşmasına neden olduğundan spora karşı özyeterlilik puanlarının da okul türlerine göre farklılaşmasına neden olduğu düşünülebilir.

Özyeterlilik puanları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha yüksek özyeterlilik puanına sahip olduğu ancak istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir.

Literatüre baktığımızda benzer araştırma sonuçlarına rastlanmaktadır (Galpin ve ark., 2003; Hilland ve ark., 2009; Kamtsios, 2010). Yaptıkları bir çalışmada, erkek öğrencilerin risk içeren fiziksel aktiviteleri yaparken kız öğrencilere göre daha fazla haz aldıkları, kız öğrencilerin ise estetik hareketler içeren fiziksel hareketlerden erkek öğrencilere göre daha fazla haz aldıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Eyüboğlu (2012)'nin yaptığı çalışmada ise spor faaliyetleriyle uğraşan ergenlik dönemindeki kız öğrencilerin, spor faaliyetleriyle uğraşan ergenlik dönemindeki erkek öğrencilere göre daha yüksek özyeterliliğe sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Öğrencilerin özyeterlilik puanları okul takımlarında yer alma değişkenine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı, okul takımlarında bulunan öğrencilerin özyeterlilik puanları bulunmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak okul takımlarında bulunan öğrencilerin sürekli sporun içinde bulunmaları, hareket becerilerini yerine getirme noktasında olumlu – olumsuz sonuçları kestirebilmeleri ve neleri yapabileceklerinin farkında olmaları özyeterliliklerin daha yüksek olmasında etkili olduğu düşünülebilir.

Öğrencilerin özyeterlilik puanları lisanslı sporcu değişkenine göre incelendiğinde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaştığı, lisanslı sporcu öğrencilerin özyeterlilik puanlarının lisanslı sporcu olmayan öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Lisanslı sporcu öğrencilerin sporcu lisansına sahip olmayan öğrencilere sporla geçirdikleri sürenin fazla olması, neleri yapabileceklerini ve sonuçlarını tahmin edebilmeleri özyeterliliklerinin daha yüksek olmasında etkili olduğu düşünülebilir.

Tutum ile Özyeterlilik arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan korelasyon analizi sonucunda 0,01 düzeyinde 0,277 oranında pozitif yönde düşük bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Literatürdeki araştırmalar incelendiğinde özyeterlilik inancının bireylerin tutum düzeyleri ile ilişkili olduğuna dair bir çok araştırma (Arastaman, 2013; Bosswell, 2012; Conrad ve Munro, 2008; Demirel ve Akkoyunlu, 2010; Demirtaş ve diğer., 2011; Denizoğlu, 2008; Evans, 2011; Kutluca ve Ekici, 2010; Yavuz ve diğer., 2013) olduğu görülmektedir.

Bandura (1982), özyeterlilikleri yüksek olan bireylerin zor görevleri uzmanlaşmaları için gerekli sorumluluklar olarak gördüklerini, başarısızlık durumunda çaba göstermeye ve kendilerini geliştirmeye devam ettiklerini, yenilmişlik hissini kısa sürede üzerlerinden attıklarını, tehlikeli durumlara egzersiz yapılabilecek imkânlar olarak yaklaştıklarını belirtmektedir.

Sonuç olarak; sporcu lisansına sahip, spor salonu ya da spor alanlarının bulunduğu okuldaki öğrencilerin, okul takımlarında yer alan özellikle erkek ve Sayısal bölümü öğrencilerin spora yönelik tutum puanlarının yüksek olduğu görülmektedir. Yine araştırmaya katılan okul takımlarında yer alan ve sporcu lisansına sahip öğrencilerin özyeterlilik puanlarının yüksek olduğu görülmektedir. Özyeterlilik inançlarının ise bireyin tutum düzeyleriyle karşılıklı etkileşim içerisinde olduğunu söylemek mümkündür.

## ÖNERİLER

Yapılan bu araştırma Artvin il merkezinde bulunan iki okul türüne uygulandığı için araştırma sonuçlarını bütün lise düzeyindeki okullara genelleme yapmak doğru sonuç vermeyebilir. Dolayısıyla bundan sonra yapılacak araştırmalarda il ve okul türü sayıları artırılabilir.

Bu araştırma lise düzeyinde öğrenim gören öğrencilere yönelik bir çalışmadır. İlkokul ve ortaokul öğrencilerine yönelik araştırmaların yapılması sonucunda daha kapsamlı bilgi edinilebilir.

Araştırma sonucunda okul takımlarında yer alan ve sporcu lisansına sahip öğrencilerde özyeterliliklerin yüksek olmasının nedenlerinin araştırılmasına yönelik çalışmalar yapılabilir.

Milli Eğitime bağlı bütün eğitim - öğretim kademelerindeki öğrencilerin spora yönelik olumlu tutum geliştirmeleri ve öz yeterlilik seviyelerinin artırılması için öğrenci ve velilerin spora teşvik edilmesi amacıyla bilgilendirmeler yapılabilir.

İlkokul, ortaokul ve özellikle lise kademesinde ki tüm okul türlerinde Beden Eğitimi ve Spor Ders saatleri iyileştirilerek öğrencilerin sporla geçirdikleri süre artırılabilir.

Okul takımlarında yer alan öğrenciler ödüllendirilerek bu sayede diğer öğrencilerin spora teşvik edilmesi ve spor yönelik olumlu tutum geliştirmeleri sağlanabilir.

Özellikle bazı yerlerdeki bölge şartları dikkate alınarak kız öğrencilerin spora yönlendirilmesi için plan ve programlar yaparak spora teşvik edilmesi sağlanabilir.

Okul içi spor faaliyetlerin sayısı artırılarak daha fazla öğrencinin spora katılımını sağlayıp öğrencilerin özgüven duyguları geliştirilebilir. Ayrıca farklı branşlarda yeteneği olan öğrenciler keşfedilerek okul takımlarına katılmaları sağlanabilir.



## KAYNAKÇA

- Afyon, Y. A. (1997).Beden eğitimi ve spor tarihi. Konya: Damla Ofset.
- Akandere, M., Özyalvaç, N. T., Duman, S. (2010). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumları İle Akademik Başarı Motivasyonlarının İncelenmesi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24, 1-11.
- Akın, Y. (2004).*Gürbüz ve Yavuz Evlatlar: Erken Cumhuriyet'te Beden Terbiyesi ve Spor*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Altay, F., Özdemir, Z. (2006). Ankara İli Merkez İlçelerindeki İlköğretim 1. Kademesinde Öğrenim Gören 4. ve 5. Sınıf Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutumlarının Karşılaştırılması. 9. Uluslar Arası Spor Bilimleri Kongresi. 3-5 Kasım, Muğla Üniversitesi. Muğla: Nobel Yayın Dağıtım
- Alpaslan, S. (2008). Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sergilediği Öğretim Davranışlarına Karşı Algıları ve Öğrencilerin Bu Derse Karşı Geliştirdikleri Tutumları. (Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu).
- Aracı, H. (1999). *Okullarda Beden Eğitimi*, Bağırhan Yayın Evi, Ankara.s13.
- Arastaman, G. (2013). Eğitim ve Fen-Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Öz-Yeterlik İnançları ve Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutumlarının İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14 (2), 205-217.
- Atkinson, L. R. Atkinson, C. R. Smith, E. E. Bem, J. D.,& Hoeksema-Nolen, S. (1999). *Psikolojiye Giriş*, (Y. Alogan, Çev.). Ankara: Arkadaş Yayınları. s.625
- Aydemir, İ. E. (2014). *Spor Genel Müdürlüğü'nün yürüttüğü okul sporları faaliyetlerinin değerlendirilmesi: Bolu örneği*, Yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Aydın, O. (1987). *Davranış Bilimlerine Giriş*. (Yayın No:173). Eskişehir: Anadolu
- Balyan M (2009): *İlköğretim 2. kademe ve ortaöğretim kurumlarındaki öğrencilerin beden eğitimi dersine yönelik tutumları, sosyal beceri ve özyeterlik düzeylerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ege Üniversitesi, İzmir.

- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37, 122-147.
- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: A social cognitive theory*. Englewood Cliffs Prentice Hall. 421
- Bandura, A. (1989a). Human agency in social cognitive theory. *American Psychologist*, 44, 1175-1184
- Bandura, A. (1989b). Regulation of cognitive processes through perceived self-efficacy. *Developmental Psychology*, 25, 729-735.
- Bandura, A. (1990). Some reflections on reflections, *Psychological Inquiry*, 1, 101-105.
- Bandura, A. (1993). Perceived self-efficacy in cognitive development and functioning. *Educational Psychologist*, 28, 117-148.
- Bandura A. Self-efficacy. *Encyclopedia of Human Behavior* , Ramachauran, VS. Ed. New York: Academic Press, 1994: 71-81.
- Baumann, S. (1994). *Uygulamalı Spor Psikolojisi* (Çev: C. İkizler, O. A. Özcan), Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul 1994.
- Boswell, S. S. (2012). I deserve success: Academic entitlement attitudes and their relationships with course self-efficacy, social networking, and demographic variables. *Social Psychology of Education: An International Journal*, 15 (3), 353-365.
- Bouffard-Bouchard, T. (1990). Influence of self-efficacy on performance in a cognitive task. *Journal of Social Psychology*, 130, 353-63.
- Bozdoğan, A. E, Yalçın, N. (2005). İlköğretim 6. 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Fen Bilgisi Derslerindeki Fizik Konularına Karşı Tutumları, Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, Kırşehir.
- Cardon G, Philippaerts R, Lefevre J, et al (2005): Physical activity levels in 10- to 11-years-olds: Clustering of psycho social correlates. *Public Health Nutrition*, 8, 896-903.
- Conrad, A. M. ve Munro, D. (2008). Relationships between computer self-efficacy, technology and anxiety attitudes development of the computer technology use scale (ctus). *Journal of Educational Computing Research*, 39 (1), 51-73.

- Çelik Z, Pulur A. Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumları, Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Kongresi 25-27 Mayıs 2011; VAN/YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı, 115-121.
- Çetin, M. (2007). *Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Demirel, M. ve Akkoyunlu, B. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin öz-yeterlik inançları ve tutumları. *Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Politikaları ve Sorunları Sempozyumu Tam Metin Kitabı*. (ss.244-253). Ankara: H.Ü. Eğitim Fakültesi.
- Demirtaş, H., Cömert, M. ve Özer, N. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öz-yeterlik algıları arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 36 (159), 96-111.
- Denizoğlu, P. (2008). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının fen bilgisi öğretimi öz-yeterlik inanç düzeyleri, öğrenme stilleri ve fen bilgisi öğretimine yönelik tutumları arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Doğan, O. (2004). *Spor Psikolojisi Ders Kitabı*, Cumhuriyet Üniversitesi Yayınları, Sivas.
- Duman BA. Lise öğrencilerinin İngilizceye yönelik özyeterlik algı puanlarının cinsiyete, alanlara ve farklı düzeylere göre İngilizce başarısını yordama gücü. Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2007.
- Durmuş, R. (2006) *3 – 6 yaş çocuğu olan ebeveynlerin kişilik özellikleri ile anne baba tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek Lisans tezi, Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri A.B.D. İstanbul. Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi.
- Erdoğan, İ. (1999). *İşletme yönetiminde örgütsel davranış*. İstanbul: Dönence Yayınları.
- Erkal, M. (1982) *Sosyolojik Açından Spor*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Erkan, N. (1998). *Yasam Boyu Spor*. Ankara: Bağırğan Yayınevi



- Evans, B. R. (2011). Content knowledge, attitudes, and self-efficacy in the mathematics teaching fellows New York city teaching fellows (nyctf) program. *School Science and Mathematics, 111* (5), 225-235.
- Eyüboğlu E (2012): Spor yapan ve yapmayan 12-14 yaş arası ergenlerin öz yeterlik düzeylerinin karşılaştırılması. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- Fişek, K. (1983).*Spor Yönetimi*. Ankara: A. Ü. SBF Yayınları No:515, 256-268.
- Fişek K (1998).*Devlet Politikası ve Toplumsal Yapıyla İlişkileri Açısından Spor Yönetimi*. 2. Baskı, Ankara, Bağırğan Yayınları. S. 15, 34,45-49.
- Galpin VC, Sanders I, Turner H, et al (2003):Genderand educational back ground And their effect on computer self- efficacy and perceptions. Technical Report TR-Wits-CS- 2003-0, School of Computer Science, University of the Witwatersrand.
- Gohla, S. (2010). *Die bedeutung von sport und bewegung in der entwicklung deskindes*. daten2.verwaltung sportal.de/.../leichtathletik\_link\_facharbeit.doc, Erişim Tarihi: 15.02.2018
- Güllü, M. (2007).*Ortaöğretim öğrencilerinin beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının araştırılması*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özer D (2009): Motor gelişim. 60. N.
- Güllü M.,& Güçlü M. (2009). Ortaöğretim öğrencileri için beden eğitimi dersi tutum ölçeği geliştirilmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3 (2), 138-151.
- Gür, H. (2017). *Çocuk ve spor 2*, <http://www.sporhekimligi.com/cocuk2vespor.php> (Erişim Tarihi,15 Mayıs 2017).
- Güven, Ö. (1998). *Spor psikolojisi ders notları 1997-1998*. Gazi Üniversitesi B.E.S.Y.O. Ders Yayınları, Ankara.
- Hanyaloğlu, Eda, (1995).*Okul Öncesi Kurum Öğretmenlerinin Kişilik Özellikleri ile Sahip Oldukları Anne-Babalık Tutumları Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

- Hekim, M., Saygılı, G. (2016a). Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf, Cinsiyet ve Kinestetik Zekâ Değişkenlerine Göre Beden Eğitimi Dersine Yaklaşımlarının İncelenmesi (Tarsus İlçesi Örneği). *VII. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi*, 5-8 Mayıs 2016 Çanakkale.
- Hekim, M., Saygılı, G. (2016b). Ortaokul Öğrencilerinin Sınıf, Cinsiyet ve Kinestetik Zekâ Düzeylerine Göre Beden Eğitimi Dersine ilişkin Tutumlarının İncelenmesi (Tarsus İlçesi Örneği). *VII. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi*, 5-8 Mayıs 2016 Çanakkale.
- Hilland TA, Stratton G, Vinson D, et al (2009):The physical education predisposition scale: preliminary development and validation. *Journal of Sport Sciences*, 27(14), 1555-1563.
- Holoğlu, O.G. (2006).İlköğretim İkinci Kademedeki Öğrenim Gören Kız Öğrencilerin Beden Eğitimi Dersine Karşı Tutumları. (Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Bursa).
- Hünük, D. (2006).Ankara İli Merkez İlçelerindeki İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine İlişkin Tutumlarının Sınıf Düzeyi, Öğrenci Cinsiyeti, Öğretmen Cinsiyeti ve Spora Aktif Katılımları Açısından Karşılaştırılması. (Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara).
- İmamoğlu, C. (2011). *Aktif Olarak Spor Yapan ve Yapmayan Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Karşı Tutumlarının Karşılaştırılması*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, 48-49.
- İnal, A.N. (2000).*Beden Eğitimi ve Spor Bilimlerine Giriş*, Desen Ofset Matbaacılık, Konya.
- İnceoğlu, M. (2000).Tutum Algı İletişim. Ankara: Verso Yayıncılık. s.5
- İnceoğlu, M. (2010).*Tutum Algı İletişim*. Beşinci baskı. İstanbul: Beykent Üniversitesi Yayınevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Günümüzde İnsan ve İnsanlar Sosyal Psikolojiye Giriş*. (12.Basım). İstanbul: Evrim Yayınevi.s110

- Kamtsios S (2010):Gender differences in elementary school children in perceived athletic competence, body attractiveness, attitudes towards exercise and participation in physical activity. *International Quarterly of Science*, 2, 10-18
- Kangalgil, M.,Hünük, D., Demirhan, G. (2004) Spor Yapan ve Yapmayan ÖğrencilerinBeden Eğitime İlişkin Tutumları. 10. ICHPER. SD& 8.Uluslararası Spor Bilimleri Kongresinde sunuldu, Antalya.
- Kangalgil M, Hünük D. ve Demirhan, G (2006).İlköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin beden eğitimi ve spora ilişkin tutumlarının karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 48-57.
- Kat, H. (2009).*Bireysel Sporcularla Takım Sporcularının Stres Düzeyleri ve Problem Çözme Becerilerinin Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.s37
- Kaya, A. (2010).İlköğretim öğrencilerinin anne babalarının çocuk yetiştirme tutumlarının kişilik özelliklerine göre değişkenliğinin incelenmesi. Yüksek Lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji A.B.D. İstanbul.
- Kinderwelt (2012). *Neun (9) Gründe um Sportzutreiben*. <http://www.kinderwelt.org/gesundheit-ernaehrung/sport-und-freizeit/neun-9-gruende-um-sport-zu-treiben>.
- Koca C, Demirhan G. An examination of high school students' attitudes toward physical education with regard to sex and sport participation, *Perceptual& Motor Skills*, 2004; 98 (3):754-758.
- Koca, C., Aşçı, F.H., & Demirhan, G. (2005). Attitudes to ward physical education and classp references of Turkish adolescents in terms of school gender composition. *Adolescence*, 40 (158), 365-373.
- Koparan, Ş. ve Öztürk, F. (2002). Uludağ üniversitesi personelinin üniversite sportif olanaklarından yararlanma düzeyleri, *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 15 (1), 239-265.
- Kutluca, T. ve Ekici, G. (2010). Examining teacher candidates' attitudes and self-efficacy perceptions towards the computer assisted education. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 177-188.

- Linnenrink E. A. And Pintrich, P. R. (2003). The role of self-efficacy beliefs in student engagement and learning in the classroom. *Reading ve Writing Quarterly*, s.120
- McCormick, J. Michael, Tanguma, Jesus ve López-Forment: Extending Self-Efficacy The ory to Leadership: AR eview and Empirical Test, *Journal of Leadership Education*, 2002, Cilt: 1, Sayı: 2, s. 34-49
- Mengütay, S. (1997).Morpa spor ansiklopedisi. Cilt 2. Ostanbul: Orhan Ofset. s156 249.
- Mengütay, S.(2006).*Çocuklarda Hareket Gelişimi ve Spor*, Morpa Yayınları, İstanbul.
- Pajares, F. (2002).Gender And Perceived Self-Efficacy \_n Self-Regulated Learning. *Theory\_ ntoPractice*, s14
- Phillips, S. R. (2011). *Upper Elementary School Students' Attitudes and Perceptions Toward Physical Education*, Unpublished Doctoral Dissertation, Columbia University, New York.
- Piercey RR (2013): Reading self-efficacy in early adolescence: Which measure Works best? Unpublished doctoral dissertation, University of Kentucky, Lexington.
- Ritter, J.;Boone, W.; Rubba, P. (2001). Development of An Instrument To Assess Prospective Elementary Teacher. S.177
- Ryan, S. (2009). *Body Shape Perceptions, Attitudes Toward Physical Education, And Physical Activity Levels of Middle School Students*, Issue 2, 21-30.
- Sevim, Y. (2002). *Antrenman bilgisi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Singh RKC, Devi KS.Attitude of higher secondary level student towards games and sports, *International Journal of Physical Education, Fitnessand Sports*, 2013; 2(4): 80-85.
- Şahan, H. (2007).*Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. s.53-55,58-59
- Şentürk, H. E. (2012).Spora yönelik tutum ölçeği: geliştirilmesi, geçerliliği ve güvenilirliği. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 8-18.

- Taşkın, Ö., Tekin, M. (2009). *Çeşitli Değişkenlere Göre İlköğretim ve Orta Öğretim Kurumlarında Öğrenim Gören Öğrencilerin Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutum ve Görüşleri*, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17 (2), 457-466.
- Tavşancıl, E. (2002) *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS LE Veri Analizi*. Nobel Yayınları, Ankara.
- Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*, 2.Baskı, Ankara: Nobel Yayınları.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi* (4.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Temizkan, M. (2008). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Üzerine Bir Araştırma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (3), 461-486.
- Tezcan, M. (1977). *Boş zamanlar sosyolojisi*. Doğan Matbaası, Ankara.
- Tomik R, Olex-Zarychta D, Mynarski W (2012). Social values of sport participation and their significance for youth attitudes towards physical education and sport, *Studies in Physical Culture and Tourism*, 19(2), 99-104.
- Turanlı, N. Türker, K. N. ve Keçeli, V. (2008). Matematik Alan Derslerine Yönelik Tutum Ölçeği Geliştirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 254-262.
- Türkel, Ç. (2010). *İlköğretim Öğrencilerinin Sportif Faaliyete Katılım Düzeyi İle Sosyal Uyum ve İletişim Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kayseri: Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. s42,43
- Türkmen, M., Abdurahimoğlu, Y., Varol, S. ve Gökdağ, M. (2016). İslami ilimler fakültesi öğrencilerinin spora yönelik tutumlarının incelenmesi (Bartın Üniversitesi örneği). *International Journal of Contemporary Educational Studies (IntJCES)*, 2(1), 48-59.
- Uluışık, V. (2015). Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi Dersine Yönelik Tutumlarının Sınıf ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi. *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 45-53.

- Uysal İ, 2013. Akademisyenlerin Genel Öz-Yeterlik İnançları, AİBÜ Eğitim Fakültesi Örneği, Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 3, Sayı 2, s. 144-151.
- Ülgen, G.( 1997)Eğitim Psikolojisi. Alkım Yayınevi, İstanbul.
- Voigt, D. (1998).Spor sosyolojisi, (çev. A. Atalay). İstanbul.
- Yalçinkaya M, Saracaloğlu A, Varol R. (1993).Üniversite öğrencilerinin spora ilişkin görüşleri ve beklentileri. *Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 12-26.
- Yarar, B. (2009).*Türkiye'de Modernleşme Süreci İçinde ve Spor Alanında Toplumsal Cinsiyete Dayalı Yeni Beden Ekonomisinin ve Kadının Toplumsal Kimliğinin Kuruluşu ve Dönüşümü*. TUBİTAK 106K026 No' lu Proje Sonuç Raporu.
- Yavuz, G., Günhan, G., Ersoy, E. ve Narlı , S. (2013). Self-efficacy beliefs of prospective primary mathematics teachers about mathematical literacy. *Journal of College Teaching and Learning*, 10 (4), 279-288.
- Yeşilay A, Schwarzer, R. ve Jerusalem M. 1997. Genelleştirilmiş Öz Yetki Beklentisi, Erişim Tarihi20.12,2015, <http://userpage.fu.berlin.de/~healt-turk.htm>.
- Yolcu, A. (2012). 14-17 yaş arasındaki erkek basketbolcu, futbolcu, güreşçi ve sedanter bireylerin bazı fiziksel ve fizyolojik özelliklerinin karşılaştırılması, *Yüksek lisans tezi*. Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Zahner, L. TW-Team. (2013). *Bedeutung von Sport und Bewegung für die Entwicklung von Kindern und Jugendlichen*. Institut für Sport und Sportwissenschaften, Universität Basel.
- Zekeriya, Ç., Pulur, A. (2011). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spora İlişkin Tutumları*, Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğrt. Kongresi 25-27 Mayıs, VAN/YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi Özel Sayısı, 115-121.
- Zengin, S. (2013). *Çocuk ve Gençlik Merkezlerinde Hizmet Alan 12-18 Yaş Arası Erkek Çocukların Beden Eğitimi ve Spor Dersine İlişkin Tutum Düzeyleri ile Benlik Saygılarının İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Zimmerman, J. Barry: Self-Efficacy: An Essential Motive to Learn, *Contemporary Educational Psychology Journal*, 2000, No. 25, ss. 82-91.

Zorba, E. Babayiğit, G. Saygın, Ö.İrez, G. ve Karacabey, K. (2004). 65-68 yaş arasındaki yaşlılarda 10 haftalık antrenman programının bazı fiziksel uygunluk parametrelerine etkisinin araştırılması. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, Cilt 18 (4) : 229-234.



**EKLER****EK-1- KİŞİSEL BİLGİ FORMU**

**Cinsiyet:** Erkek ( ) Kadın ( )

**Sınıf** :9. Sınıf ( ) 10. Sınıf ( ) 11. Sınıf ( ) 12. Sınıf ( )

**Okul Türü** : Düz Lise ( ) Anadolu Lisesi ( ) Fen Lisesi ( ) And. İ.H:L ( )

**Bölüm:** Sayısal ( ) Eşit Ağırlık ( ) Sözel ( ) Yabancı Dil ( ) Diğer ( )

**Okul takımlarında görev alıyor musunuz?** : Evet ( ) Hayır ( )

**Lisanslı Sporcu musunuz?** : Evet ( ) Hayır ( )



## EK-2- SPORA YÖNELİK TUTUM ÖLÇEĞİ

	Asla katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.Evim okula/işyerine çok uzak değil ise yürüyüş ya da bisikleti tercih ederim.					
2.Sporu manevi olduğu kadar maddi kazanç için de yaparım.					
3.Spor yapmadığım günler kendimi ruhen eksik hissedirim.					
4.Sporun fiziksel, fizyolojik ve psikolojik faydaları olduğuna inanırım.					
5.Spor faaliyetlerine zorlama olmadan gönülden katılırım.					
6.Okul/kurum takımlarında her zaman yer almak isterim.					
7.Sportadaki başarımın en az okuldaki / işteki başarım kadar olmasını isterim.					
8.Spor ağırlıklı yayın yapan televizyon kanallarını tercih ederim.					
9. Sadece tek bir spor branşına değil birden çok branşa ilgi duyarım.					
10.Haftada en az bir gün fiziksel aktivite (spor) yaparım.					
11.Yaz aylarında günlerimi spor yaparak geçiririm.					
12.Diğer arkadaşlarımı da spor yapmaya teşvik ederim.					
13.Sportif başarımın getirdiği sosyal statü beni gururlandırır.					
14.Büyük spor organizasyonlarını (olimpiyat, vb.) keyifle takip ederim.					
15.Spor yapmak için ille de yanımda birinin olması gerekmez.					
16.Yaptığım sporu elit (milli) sporcu olarak yapmayı hep hayal etmişimdir.					
17.Spor faaliyetlerine, uzman kişiler yönetmese de katılımcı olurum.					
18.Sporu hayattan zevk alma amacı olarak görürüm.					
19.Sporun zararlı alışkanlıklardan uzak durmamda etkisi vardır.					
20.Branşımın en iyi sporcularını kendime rol model alırım.					
21.Evden dışarı çıkmadığım zamanlarda ev şartlarında aktivite yaparım.					
22.Boş zamanlarımı spor ile değerlendiririm.					
23.Katılımcı ol(a)madığım spor dallarını da izlemekten keyif alırım.					
24.Spor ortamında kişiliğim daha da güçlendiğini hissedirim.					
25.En sağlam dostlukların spor ortamında doğduğuna inanırım.					

### EK-3- GENEL ÖZYETERLİLİK ÖLÇEĞİ

Aşağıda eğitim- öğretim sürecine ilişkin ifadeler yer almaktadır. Çalışmanın amacı, eğitim - öğretimle ilgili bu cümlelere ilişkin düşüncelerinizi belirlemektir. Ölçekte bulunan ifadelerin size ne ölçüde uygun olduğunu ilgili seçeneğe **X** işareti koyarak belirtiniz. Lütfen boş bırakmayınız.

		Doğru Değil	Biraz Doğru	Daha Doğru	Tümüyle Doğru
1	Yeni bir durumla karşılaştığımda ne yapmam gerektiğini bilirim.	1	2	3	4
2	Beklenmedik durumlarda nasıl davranmam gerektiğini her zaman bilirim.	1	2	3	4
3	Bana karşı çıkıldığında kendimi kabul ettirecek çare ve yolları bulurum.	1	2	3	4
4	Ne olursa olsun, üstesinden gelirim.	1	2	3	4
5	Güç sorunların çözümünü eğer gayret edersem her zaman başarırım.	1	2	3	4
6	Tasarılarımı gerçekleştirmek ve hedeflerime erişmek bana güç gelmez.	1	2	3	4
7	Bir sorunla karşılaştığım zaman onu halledebilmeye yönelik birçok fikirlerim var.	1	2	3	4
8	Güçlükleri soğukkanlılıkla karşılarım, çünkü yeteneklerime her zaman güvenebilirim.	1	2	3	4
9	Ani olayların da hakkından geleceğimi sanıyorum.	1	2	3	4
10	Her sorun için bir çözümüm vardır.	1	2	3	4

## EK-4. MEB İZİN YAZISI



T.C.  
ARTVİN VALİLİĞİ  
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 79143383-605.01-E.3860355  
Konu : Anket izni

22.02.2019

## DAĞITIM BİRİMLERİNE

- İlgi : a) Artvin Fen Lisesi Müdürlüğünün 20.02.2019 tarih ve 3659506 sayılı yazısı.  
b) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2017/25 nolu genelgesi  
c) Valilik Makamının 21.02.2019 tarih ve 3846769 sayılı oluru yazısı.

Artvin Fen Lisesi Beden Eğitim Öğretmeni İbrahim KAZANOĞLU Erzurum Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Enstitüsü Spor Yönetimi Bilim Dalında Yüksek lisans yaptığından dolayı;

Yüksek Lisans tez çalışmasını Artvin Fen Lisesi ve Anadolu İmam Hatip lisesi öğrencilerine "Lise öğrencilerinin spora karşı tutumu ve yeterlilik çalışması anket uygulama isteği ilgi (a) yazı ile Müdürlüğümüze bildirilmiştir.

Söz konusu Anket çalışmasını Artvin Fen Lisesi ve Anadolu İmam Hatip lisesi öğrencilerine uygulama isteği ilgi (b) genelge doğrultusunda incelenmiş olup, Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Konuyla ilgili alının valilik Makamının 21.02.2019 tarih ve 3846769 sayılı oluru yazısı ekte gönderilmiş olup; yapılacak çalışmada, Müdürlüğümüzce gönderilen mühürlü Anket Formu nüshanın kullanılması hususunda;

Bilgilerinize rica ederim.

Ahmet BÜRLÜKKARA  
Müdür a.  
Şube Müdürü

## EKLER;

- 1-Valilik Oluru (1 Sayfa)  
2-Spora Yönelik Tutum Ölçeği (2 Sayfa)

## DAĞITIM:

- 1- Artvin Fen Lisesi Müdürlüğüne  
2- Artvin Anadolu İmam Hatip Lisesi Müd

Artvin İl MEM  
Elektronik Ağ: artvin.mem.gov.tr  
e-posta: istatistik08@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Aysel YÜCEL Ayniyat Saymanı  
Tel: (0 466) 2125951  
Faks: (0 466) 2123618

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden e2b5-06d2-3250-a3fa-1728 kodu ile teyit edilebilir.

Elektronik İmza  
Aslı ile Aynıdır  
22.02.2019  
Ramazan KOROĞLU  
M. Memur



**T.C.**  
**ARTVİN VALİLİĞİ**  
**İl Millî Eğitim Müdürlüğü**

**Sayı :** 79143383/605.01/3846769  
**Konu:** Anket İzni

21.02.2019

**VALİLİK MAKAMINA**

**İlgi :** a) Artvin Fen Lisesi Müdürlüğünün 20.02.2019 tarih ve 3659506 sayılı yazısı.  
b) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2017/25 nolu genelgesi

Artvin Fen Lisesi Beden Eğitim Öğretmeni İbrahim KAZANOĞLU Erzurum Atatürk Üniversitesi Spor Bilimleri Enstitüsü Spor Yönetimi Bilim Dalında Yüksek lisans yaptığından dolayı;

Yüksek Lisans tez çalışmasını Artvin Fen Lisesi ve Anadolu İmam Hatip lisesi öğrencilerine "Lise öğrencilerinin spora karşı tutumu ve yeterlilik çalışması anket uygulama isteği ilgi (a) yazı ile Müdürlüğümüze bildirilmiştir.

Söz konusu Anket çalışmasını Artvin Fen Lisesi ve Anadolu İmam Hatip lisesi öğrencilerine uygulama isteği ilgi (b) genelge doğrultusunda incelenmiş olup, Müdürlüğümüzce uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

**Ahmet BÜRLÜKKARA**  
Müdür a.  
Şube Müdürü

**OLUR**  
21.02.2019

**Abdulcelil KAHVECİ**  
Vali a.  
Millî Eğitim Müdürü

Artvin İ MEM  
Elektronik Ağ: artvin mem.gov.tr  
e-posta: istatistik08@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Aysel YÜCEL Ayniyat Saymanı  
Tel: (0 466) 2125951  
Faks: (0 466) 2123618

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden da98-ab9e-362c-8dc4-0bfd kodu ile teyit edilebilir.

**ÖZGEÇMİŞ****Kişisel Bilgiler:**

**Adı:** İbrahim

**Soyadı:** KAZANOĞLU

**Doğum Yeri:** Yusufeli/ARTVİN

**Doğum Tarihi:** 17.04.1985

**Eğitim Durumu :**

- Lisans: Atatürk Üniversitesi BESYO
- Yüksek Lisans: Atatürk Üniversitesi Spor Yönetimi Bilimi

**İş Tecrübeleri:**

- 2008-2010 Rize Veliköy İlköğretim Okulu Beden Eğitimi Öğretmenliği
- 2010-2012 Artvin Anadolu İmam Hatip Lisesi Beden Eğitimi Öğretmenliği
- 2012 -... Artvin Fen Lisesi Beden Eğitimi Öğretmenliği

**E – mail:** ibrahimkazanoglu@hotmail.com

**Tarih:** 17/07//2019